

USTAZBIKE¹

Çeviri: Çulpan ZARİPOVA ÇETİN - Hayati YILMAZ

Saide Ustazbike, sıradan bir kadındı. O. sıradan hır köy Ustazbike'siydi. Saide'nin düğünü de imamlara özgü sade bir törenle yapıldı. Saide, büyüyüp serpilmeye başlayınca, komşu köylerden imama, müezzine ve imam gibi saygıdeğer zenginlere istemeye görücüler geldi. Bahası imam olduğu için köylü milletini sevmiyor, müezzinleri de Nasrettin Hoca Hazretlerinin eşeğinin toprağından yaratıldığına inanıyor ve görücülerin hepsini geri çeviriyordu.

Saide Ustazbike'nin annesi kızının yirmi yaşına gelmesinden tedirgin oluyordu ama imam olan babası, kadere inandığı için hep kendi bildiğini okudu.

Bir gün çok uzak hır köyden Saide'yi imamlığa yeni ruhsat almış bir genç mollaya istemeye geldiler. Saide'nin Ustazbİke olacağı köy, hiç gelişmemiş bir köydü. Onu istemeye gelen genç molların babası da etrafta cahilliğı ile bilinen Rahim İmam'dı. Bu yüzden Saide'nin babası onları kendilerine layık bulmadı. Fakat, kızı ile evlenecek genç mollayı, okuduğı yıllarda şehirde veya Kazan'a giderken gemide gördüğünü hatırlayarak beğendiğı için görücülere "Kendi aramızda bir görüşelim." diye cevap verdi. Görücü olarak gelen Müezzin Fahri'nin hemen arkasından Saide'nin dayısını "kaybolan alı arama" bahanesi ile oğlan tarafını araştırıp sormak için genç molların köyüne gönderdiler. Dayıdan, genç molların maddî ve manevî durumu, cahil İmam Rahim'in hanımı ve çoluk çocuğı hakkında bilgi getirmesini istediler. Ayrıca mahalle halkının ve mahallenin yeni imamının, genç molların ailesi hakkındaki görüşleri,

çevredeki imamların genç molladan beklentileri, ümitleri gibi konularda da eksiksiz bilgi toplamasını istediler.

Böyle çok sorumluluk isteyen bir işi üstlenen dayı Müezzin Şakır, yirmi yıldır ikinci bir hanımla evlenmeyi düşündüğü için “Bu iş arasında kendime de kız ararım.” diyerek imam eniştesinin cübbesini giyip, Bakkal Şemsi’den rengârenk bir de çizme alıp yola koyuldu.

Komşu köye giderken yolda evde kalmış kızı olan Şemsettin İmam’a rastladı. O akşam imama misafir oldu ve geceyi orada geçirdi. Kendinin müezzin olmasına rağmen imamların yaptıkları işlere de yardım edebildiğini ve imamın fidyeyi sadece kendine almadığı için maddî durumunun iyi olduğunu, öşrün de bol verildiğini söyledi. Ama zevcesinin ceset yıkama hakkında ve kadir gecesinde, arife gününde kadınlara vaaz verip nasihat etmeye bilgisinin yetersizliği hakkında dert yandıktan sonra “Hazret, Allah’a bizlere layık bir zevce nasip etmesi için dua etseniz ne iyi olur!” dedi.

Hazret, dua etse de kızını verip vermeyeceği belli olmadığı için Şakir Müezzin, ondan on iki kilometre uzaklıkta yaşayan ve dul kızı olan bir zengine “ata yem verme” bahanesiyle uğradı. Orada akşam ve yatsı namazını kıldıktan sonra çay içerlerken kendi özelliklerini anlattı. Rahmetli medrese öğretmeni Zahiriden “Gönül Dersi” almaya başladığı günden itibaren köy halkı onun imam olmasını istediğini ancak kıyamet günü Bilal’in rızası, Allah’ın bayrağı altında olmak için müezzinliği seçtiğini söyledi. “Allah’a şükür, durumum çok iyi. Allah’ın hikmeti zevcem de çok okumuş biri. Bayramlarda «Dürret’in-Nasihin»² ve “Muhammediye”yi³ çok iyi okur. Cenaze hep ona yıkatılır. Fakat sağlığı kötü olduğu için evi idare edemiyor. Hatta halife hazretlerine zikir çekmeye giderken bile içimden onun vefat ettiği haberi gelecek diye korkarak gidiyorum.” dedi.

Zengin tüccar, onun gibi karısı ölüm döşeğinde olan ve herhangi bir köye imam olup atanmaları için sınavı geçmeleri gereken müezzinleri her ay devamlı gördüğünden Şakir Müezzin’i umursamadan “Allahü-teâlâ derdinizi kısa zamanda çözseydi. Durumunuz çok da zormuş!” diye cevap verdi.

Buradan sonra gidilecek köyler Şakir Müezzin için pek umut verici görünmüyordu. Doğruca yeğenine dünür gelenlerin köyüne gitti.

Evi camiye yakın ve maddî durumu iyi olan bir köylüye misafir oldu. Şakir Müezzîn, kendine evlenecek kız bulamadığı için ciddi bir şekilde güvey olacak genç molla, babası, anası ve yaşadığı mahalle hakkında bilgi toplamaya başladı.

Ev sahibi gözü açık biri olduğu için bu hazret veya müezzînin neden geldiğini anlayarak bildiklerini söyledi. Şakir Müezzîn köylünün anlattıklarından genç mollanın babasının ve annesinin sıradan bir köylü olduğunu ama genç mollanın ise çok okumuş, terbiyeli bir şakirt olduğunu anladı. Ayrıca, mahalleyi daha iyi tanımak için köyün her tarafını gezdi. Köyün öbür ucuna varınca dünür olanların evlerinin yakınından geçerek, evlerinin durumunu şöylece bir gözden geçirdi.

Köyün aşağı ucunda at satmakla meşgul olan bir genç oradan geçen Şakir Müezzîn'i tanıdı. Şakir Müezzîn, dünürlerle ilgili aynı sorulan bu tanıdığına da sordu.

Müezzînin tanıdığı, misafir olduğu ev sahibinin söylediklerinin aynısını söyledi. Sonra anlattıklarına "Ağabey, şunu da belirteyim, kızınızın o eve dayanabilmesi için şeytan derisini giyip gelmesi gerekir!" diye ekledi. Sonra kıza kaynana olacak Abıstay'ı⁴ anlatmaya başladı.

Şakir Müezzîn, sabah namazını camide kıldı. Küçük pencereci, loş bir havası olan bu cami yıpranmış seccadeleri ile çok bakımsız görünmesine rağmen, genç molla namazı çok güzel kıldırdı ve okuduğu Kur'an'la gönülleri fethetti. Şakir, sabah namazından sonra kuşluk namazı kılma âdeti olmasına rağmen genç molla ile konuşabilmek için onun ardından camiden çıktı. Caminin girişinde selam vererek genç mollanın hâlini sordu.

Genç mollanın "Siz hangi köydensiniz misafir?" sorusuna Şakir Müezzîn, imamlara has bir şekilde Arapça sözler katarak "Mahdum, biz burada Allah yolunda yürüyen bir misafiriz. Halife Hazretlerine zikir çekmeye gidiyoruz, falan köydenim." dedi. O köyün ismini duyunca, genç mollanın yüzü kızardı, utandı. "Kim bu?" sorusu aklına takıldı. "Kim olursa olsun beni görmeye gelmiş." diyerek sanki sınava çekiliyormuş gibi şaşırılmış bir durumda yürümeye devam etti. Konuşmalar bitince Şakir Müezzîn'in misafir olduğu evin sahibi, genç mollaya dönerek "Hocanı, bize çaya buyurun. Şakir Müezzîn de bizim evde kalıyor, ikiniz de imamsınız bir arada sohbet eder oturursunuz."

dedi.

Genç molla, ortada halledilemeyecek bir mesele varmış gibi tedirgin olunca, köylü bunu hissederek “Ben imamı çağırması için Vahit’i göndermişim. O şimdi döner.” deyince genç molla rahatlamış bir şekilde yürüdü.

Çok geçmeden kürkünü bir bağla iyice bağlahuş birisi içeriye girdi. Genç mollanın oturduğu yerden fırlamasından, ev sahibinin “Buyurun Hazret efendi.” diye karşılamasından bu gelen köylünün içinde dünür imamın gizlendiğini Şakır Müezzın hemen anladı. Mecliste yapılan konuşmalar, sonra hu imamın evine giderek yenilen yemekler bu fikri doğruluyordu.

Şakır Müezzın, yapılan konuşmalardan olumlu bir sonuç çıkınca zikir çekmek için halifeye gideceğini; karısının bugün yarın ölecek durumda olmasından dolayı evleneceğini dahi unutarak hemen köyüne döndü.

Şakır Müezzın’ın verdiği bilgiler imamın karısını ve akrabalarını pek memnun etmedi. Ancak imam kızını vermek istediğinden dolayı bütün akrabaların gece yatsı namazından sonra evde toplanmasını istedi. Yapılan konuşmalardan sonra kızlarının evlenince kaynanasından ayrı bir evde oturmasını şart koştular. Bu şart erkek evi tarafından kabul edilince kız verildi.

Düğününün nasıl geçtiğini Saide elbette bütün ayrıntıları ile hatırlıyordu. Ancak güveyin gelmesini beklediği günün onun için ayrı bir anlamı vardı. Dünürlerin geldikleri ilk gün Saide küçük evde olduğundan dolayı kayınbabası ile kaynanasını birlikte göremedi. Erkekler çay sofrasına oturduktan sonra müstakbel kaynanasını eve getirdiklerinde Saide onu ilk defa duvarın deliğinden gördü. O gün hâlâ gözlerinin önüne geliyordu. Başköşede, imam eniştenin de üst tarafında şişman biri oturuyordu. Bu kişinin üstünde çok değişik görünümlü, köyün zenginlerinin giydiği gibi bir kaftan, başında muhtarınki gibi simli bir takke, elinde ise köylü gelinlerinde ancak rastlanan kocaman, kaba bir mendil vardı. O, sümkürerek mendile burnunu sildi. «Bu da kim acaba? Baksana, molla enişte ‘Haydi, imam dünür dedi. Bu sevimsiz insan mı? İşte konuşmaya başladı. Dili hayatta medrese görmemiş gibi. Sanki ayı oynatan Mişer⁵ gibi ‘da. da’ deyip duruyor. Estağfurullah, estağfurullah!”

Saide ağlayacak bir duruma geldiğinde büyük Abıstay gelip

“Hadi abdestin var mı? Kaynanaya görüneceksin.” diyerek onun kolundan tutup hızlı bir şekilde dışarıya doğru götürdü. Saide, daha soluğunu toparlayamadan “Bismillah” deyip bir tarafından büyük ablası, öbür tarafından yaşlı yengesi tutarak onu dünürçülerin çay sofrasına getirip oturtular. Bismillâhlar, salâvatlar arasında “Dünür Abıstay, geliniz budur!” dediler. Saide, onlarla nasıl görüştüğünün farkında bile değildi. Ellerini dua etmek için kaldırıp hangi duaları okuyacağını bile hatırlayamadı. Büyük ablası böğrüne dürttükten sonra kaynanasına sekiz çeyrekli ipek bir başörtüsü verdiğini ve kaynanasının ona büyük iki gümüş para hediye ettiğini bile fark etmedi. Bu âdetler, töreler yerine getirildikten sonra Saide’ye annesi yumuşak bir sesle “Otur kızım.” deyince Saide kendine geldi. Sessizce semaverin arkasına oturup herkesi incelemeye başladı.

Başköşede geniş yüzlü, orta yaşlı bir kadın oturuyordu. Çay fincanını uzanıp alırken uzun yaka zincirleri⁶ birbirine çarpa çatpa öne doğru sarkıyorlardı. Göğsüne taktığı iki el genişliği sime dizilmiş hesiteye⁷ dizilmiş çeşitli büyüklükteki delikli paralar da şangırtıları ile kötü bir görüntü oluşturuyordu. Kulaklarındaki zamana uygun çulpılan⁸ andıran küpeleri, zaten büyük olan kulaklarını daha da büyük gösteriyordu. Abıstay, herhangi bir şeyi almak için eğildiği zaman onun belikleri ve onlara takılan büyük çulpılar zil takılan taşların sesi gibi bir ses çıkarıyordu. Kollanılın sararmış derisi üzerinde birbirinden farklı boyutlarda olan bilezikleri, onun ellerini yeni kalaylanmış bakır çaydanlığının burnu gibi gösteriyordu. Kalın parmaklarında akik, firuze ve kızıl taşlardan yapılmış kaşlı, farklı renklerde her parmağına üçer dörder iane takılmış olan yüzükler, çerçilerin satacakları küçük ebattaki mallarını sergiledikleri tablayı andırıyordu

Bıı kadar bezenip süslenmek az gelmiş olsa gerek ki müstakbel kaynana bembeyaz görünmek için yüzüne kalın bir pudra tabakası sürmüştü. Allık ile yanaklarını kızartıp yüzünü âdeti boyanmış kova dibine benzetmişti. Dişlerinin beyazlığı o güzel yüze, o giyim kuşama yakışmaz diye düşünmüş olsa gerek ki atm dişleri gibi iri dişlerini kömürle siyaha boyamıştı.

Saide, dikkatlice incelediği bu kadının kaynanası olacağına inanamadı.

Bu kadının annesine dünür olacağına da inanamadı.

Saide, tekrar bu kadını inceledi. Bütün zevksiz şeyleri bir

araya getiren bu kadının bir imam karısı olduğuna, bir genç imamın annesi olduğuna inanmadı.

Ablasının yaptığı çaydan bir yudum bile almadan sürekli bu kadını inceledi. Hikâyelerde anlatılan cadıya benzeyen korkunç kaynananın nasıl konuştuğunu duymak için hiçbir yere ayrılmadı, oturduğu yerde kaldı. Söylenenlerin hepsini duymak ve kendi gözüyle görmek istedi. Bu istek, yüreğinde kaynayan gözyaşlarını içine hapsetti.

Birkaç dakika sonra müstakbel kaynana konuşmaya başladı. O simsiyah dişler çok kötü bir görüntü veriyordu. Elbisesinin üzerine taktığı çeşitli sikkeler, danteller, düğmeler sallandıkça çirkin sesler çıkarıyordu. Saide, sonunda kaynanasının sesini duydu. Onu nasıl tasvir etsek? Saide, bu sesi tarif edecek kelimeleri bulamıyordu. Bu ses, Saide'nin bu zamana kadar duyduğu hiçbir sese benzemediği gibi Saide'nin duyduğu herhangi bir kuş veya böcek sesiyle de örtüşmüyordu. Kaynananın sesi belki de yaşlı bir Rus hanımının kibarlaşarak güzel bir Tatar hanımı olmaya çalışıp konuşmayı denediğinde çıkardığı sese benziyordu.

Saide, bu değişik sesi duyduktan sonra daha fazla dayanmaya gücü kalmadığını anlayınca yavaşça sofradan kalktı. Kapiya vardığında onun gözlerinden yaş akıyordu. O, hızla merdivenlerden inip karanlık bir odaya girerek hıçkırığa hıçkırığa ağlamaya başladı. Onun ardından odaya giren ablası ve daha sonra gelen annesi de onu susturamadı. Sessiz sessiz ağlayan Saide'nin birden dili açıldı, "Ben ne günah işledim Rabbim? Kimin ahi tuttu? Neden bu belaya maruz kaldım?" diyerek ağıtlar yaktı. Biraz zaman geçtikten sonra, "Neden bana bu kadar düşman oldunuz ey babam, ey annem! Neden beni sokağa atmadınız, neden beni büyüttünüz?" diye çok yavaş bir sesle söylenmeye başladı.

Saide'ye ablasının "Oğulları bunlara hiç benzememiş."; annesinin "Babandan kork, misafirlerden utan!" demesi de fayda etmedi. Saide, ağlamaya devam etti. Dünürleri bu durumu fark etmedi ama Saide'nin annesi, ablaları ve bütün akrabaları Saide için endişelenmeye başladılar. Saide'nin bu durumuna çok üzüldüler. Babası bu durum hakkında Saide ile konuşmak istedi. Fakat Saide, babasına karşı gelemeyeceği için saygısızlık olur diye tek bir kelime bile etmeden sessizce ağlamaya devam etti. Saide'nin babası,

dedikodu olacağını bildiği hâlde yine de düğünü iptal etmek istedi. Fakat Saide'nin ablası "Baba, düğünü iptal etmek olmaz. Çok güzel bir rüya gördüm." diyerek babasına yalvarmaya başladı. İsrarla "Bunların kaba insanlar olduklarını zaten biliyorduk. Ama oğullan onlardan farklı. Kazan'da bir medresede öğrenciymiş. İşte Hz. İbrahim bir satıcının çocuğuymuş. Hz. Musa ise firavunun evlatlık aldığı oğluymuş. Rüyam da çok güzeldi." Sonra Saide'ye dönerek "Allah nasip ederse senin düşündüğünden daha farklı çıkar." diye Saide'yi avutmaya çalıştı. Ancak Saide, bu söylenenlere içinden inanmasa bile "Her şey zaten bitmiş." diyerek düğün yapılmasını istedi.

Nikâh töreni oldukça soğuk bir ortamda gerçekleşti. Dünürlere çok sıradan bir ikram yapıldı. Dünürleri götüren at arabası ile güveyin geleceğini bilen Saide, sabahtan beri mum gibi bembeyaz kesilmiş bir biçimde hayatını birlikte geçireceği yoldaşını beklemeye başladı. Saide'nin gözünde soyu soppu belli olmayan köy muhtarına benzeyen bir ihtiyar; köyün öbür ucunda yaşayan ve gelen geçen yolcuları evine alan İzzetbanu'yu andıran bir kadın canlanıyordu. Sanki kaynanası ve kayınbabası köyün bu iki insanını andırıyordu. Sonra Saide hayalinde bunların ikisinden doğan bir güveyi canlandırmaya çalıştı. Ama yine de kalbinin derinliklerinde küçüik de olsa bir ümit ışığı vardı. Güveyin gelme vakti yaklaşmasıyla birlikte Saide'nin içinde korku ile beraber bu ümit ışığı da belirmeye başladı.

Uzaktan at koşumlarında bulunan zillerin sesleri duyulmaya başladı. Saide'nin babası, annesi, ahisi, imam eniştesi hepsi salâvatlar getirerek kapıya doğru yürüdüler Annesi, "Bismillâh-i Ellezi"⁹ duasını okuyup Saide'nin yüzünü sıvazladı ve gözünden akan yaşlara engel ulamayarak odayı terk etti. Saide'nin ablası, içinden dualar okuyarak kardeşinin buz kesilmiş ellerinden tutup kapıya, en son ümide doğru gözlerini dikti.

Atın koşumlarından çıkan zil sesleri yaklaşmaya başlayınca Saide'nin vücudu titremeye; dişleri şakırdamaya başladı. Vücudu bir kasılıp bir gevşeyerek sara hastalığına tutulmuş biri gibi oldu. Gözlerini değişik bir alev bürüdü.

İşte, bahçe kapısı açıldı. Kible tarafından arabalı atlar hızla avluya girdi. Güvey adayı, arabanın yanına dizilmiş, başlarına sarık, üstlerine kaftan giymiş Saide'nin babası ve eniştesinin yanına indi.

Başındaki beyaz börtü. üzerindeki şehir usulüne göre

dikilmiş çuha cübbesi, ayağına giydiği yeni ayakkabıları ile Saide'ye kendisini beğendirdi. Güveyin bıyıkları yeni çıkmaya başlayan genç yüzü, kapkara gözleri, çevik, sabırlı görünüşü Saide'nin dikkatini çekti. Onu görmesi ile birlikte Saide'nin omzundan büyük bir yük inmiş gibi oldu. Onu rahatsız eden, keyfini kaçıran anne ve baba dünürlerin sıfatları birden gözlerinin önünden kayboldu. Saide'nin gönlünde yeni bir ümit ışığı parlamaya başladı. Elleri birden ısındı. Gün, birden gözünde güzelleşmeye başladı. Saide, ne yapacağını bilemeyince yanındaki ablasına, genelde böyle bir şey yapmamasına rağmen, sarıldı ve onu yanaklarından öptü.

Tam o sırada kapı açıldı. Babası ve molla eniştesi içeri girdi. Saide, o anda yabancı bir ses duydu. Kalbi titredi. Bu ses, hüzünlü olduğu kadar, temiz ve genç bir erkeğın sesiydi.

Saide, “Ya Rabbim! Bahtımı eksik etme!” dedi ve babaları gidince cesaretini toplayarak görüşmeye çıkmak için hazırlandı.

* * *

Saide'nin, güveyin hediye verişindeki mutluluğu, güler yüzlülüğu, rahatlığı ablasından annesine, annesinden babasına dağılarak bütün köye duyuldu. Dördüncü gün Saide'nin babası ve annesi güveyleri ile görüşmeye gittiler. Saide, anne ve babasından utandığı için gözlerini yere dikmesine rağmen, güveyin aralıksız “Saide, Saide!” demesinden anne ve babası çok sevindiler ve çok gururlandılar.

Güveyin köyüne gidişinden iki gün sonra Saide, huşu ile Muhammediye'yi okumaya başladı. Dört gün geçtikten sonra gözü mollasının geleceği yolda kaldı. Güveyi getirmek için atlar koşulduğunda Saide, memnuniyetini ve mutluluğunu anne ve babasından gizleyemedi. Güveyin gelin evini ziyaret günleri geçip gittikçe Saide, mollasına daha çok bağlandı. Birbirlerini daha iyi tanımaya başladıkça Saide'ye güveyden ayrılmak zor gelmeye başladı. O, mollasını hikâyelerdeki gibi sevdi. Ona âşık oldu.

Onun düğün Öncesinde olan korkulan, kayınbabası ile kaynanasını gördükten sonra gece gündüz hiç durmadan ağlamaları çoktan unutuldu. Hikâyelerde olduğu gibi çok eskilerde sisli bir hatıra olarak kaldı.

Yaz boyu güvey kız evine gelip gitti. Güzün, mollasından

birkaç gün ayrı kalması bile Saide'ye çok zor gelmeye başladı.

Saide'nin bahası ve annesi güvey efendinin kendine ait bir evi olmadığından kızlarını o soysuz dünürlere gelin göndermek istemediler. Onlar, güveye bu yıl ekle ettiği öşür ile bir ev yapmasını söylediler. Gelecek yaza da yeni eve taşınmalarını istediler. Güvey de böyle düşünmesine rağmen Saide, uzun kış günlerinde yalnız ve mollasından ayrı kalacağından korktuğu için kayınbabasının evinde kalmaya razı oldu. Sonbahar mevsiminde kaz yolma imeceleri¹⁰ başlamadan Saide gelin gitti.

Saide, güzün zifiri karanlığında mollası ile beraber karabuğday taşımının zorluğuna da güz boyunca iki harmanda ekin dövenlere yemek çıkarma sıkıntısına da gece gündüz kaynanasının gevezeliklerinden duyduğu rahatsızlığa da aldırılmıyordu.

Kendi odalarına geçip yalnız başlarına kalınca Saide, bütün yorgunluğunu, kaynanasının azarlamalarını unuttuyordu. İçini mutluluk ve huzur dolduruyordu. Bu mutluluk ve huzur ona sabah tekrar başlayacak zorluklara ve huzursuzluklara karşı direnecek güç ve kuvvet veriyordu.

* * *

Belki de Saide, hayatı boyunca bu şekilde yaşayıp giderdi. Yaşadığı sürece ekin işlerinde çalışanlara yemek hazırlayıp duran, koyunlara bakan, inekleri sağan, yaşlı koca ile karının ibriklerinden ılık suyu eksik etmeyen hizmetçi olarak da kalabilirdi.

Kendisinin yaşlı bir imamın kıymetli kızı, genç bir imamın sevgili Ustazbikesi olduğunu unutup o soysuz yaşlı kaynana ile köylü kayınbabaya hizmetçi olup yaşadığının farkına bile varamazdı. Belki onun eşine olan sevgisi çektiği sıkıntıları, küçük görmeleri unutturup Saide'ye hayatının bütün acılarını tatlı gösterirdi. Fakat hayat bizim düşündüğümüz gibi gitmediği için beklenmedik bir olay da Saide'nin hayatını tamamıyla değiştirdi.

Bir gün Saide, ağılda kuzulara ve oğlaklara yem verirken bahçe kapısından atlı birinin girdiğini gördü. Atın kişnemesi babasının kır aygırını hatırlattığı için Saide, eline kuyudan su çıkarmaya yarayan kovaları alıp avluya çıktı. Dışarı çıktığında beklenmeyen misafir bahçe kapısından avluya girdi. Saide, kara batmış kızıağın, ağzı ve burnunun kenarları buz tutmuş atın kime ait olduğunu bilemedi. Ancak kızıağın arkasından kürk giymiş babasının bahçe kapısını kapatıp girdiğini

görünce Saide donup kaldı.

Saide, “Babam beni bu durumda görmesin.” diye ağıla kaçmaya fırsat bile bulamadan babası “Kızım, sen misin?” diyerek onun yanına yaklaştı. Saide, şaşkınlıktan elindeki kovaları yere düşürdü. Kovalarla beraber ellerindeki kocaman eldivenler de yere düştü. Saide, şaşkın bir biçimde babasına elini uzattı. Yaşlı hazret “Nasılsın kızım, iyi misin?” diyerek birkaç defa sorsa da gözünü kızının üzerinden ayıramadı. Babasının gözyaşları süzülerek buz tutmuş bıyığı ve sakallarına kadar indi.

Yaşlı hazret çok sevdiği kızım, üstüne bir köylü mantosu, ellerine yarım arşın eldiven, başına garip bir erkek şapkası, ayağına kendir çorap ve ihlamur kabuğundan örülmüş ayakkabı giymiş bir durumda görünce çok şaşırdı.

Babası kızına bir şeyler söylemek istedi. Ancak gözyaşlarını tutamadığı için tek kelime dahi söyleyemedi. Saide de bu beklenmedik misafire hazırlıksız bir kıyafette yakalandığı için çok şaşırdı, ne yapacağını bilemedi.

Hazret biraz cesaretini toplayıp ancak kızının duyacağı bir sesle “Vahit Molla nerede, kızım?” dedi. Saide hiç düşünmeden “Baba, onlar harmandalar.” dedi. Saide, hoca sülalesinin harmanda çalışmayacağı aklına gelince söylediği sözlerden dolayı yüzünün kızardığını hissetti.

Yaşlı hazret, “Öyle mi kızım. Peki, sen harmana gitmedin mi?” diyerek uzun uzun kızını süzdü.

Sorduğu somya cevap almış gibi hazret in gözünden yaşlar süzölmeye başladı.

Avluda duran baba kız, evin penceresinin camına vurulduğunu işittiler. Bir anda telaşlanan Saide'nin eli ayağı titremeye başladı. Hazret, atını bağlayıp kapıya doğru yöneldi. Fakat evin kapısı uzun süre açılmadı.

Eve girince yaşlı Hazret, imam Rahim'in başköşede oturduğunu görünce çok şaşırdı.

Vahit Molla, ikinci namazından sonra döndü. Güvey da kayınbabasına, ayağında ihlamur ağacı liflerinden örülmüş ayakkabı ve önünde önlük giymiş bir kıyafetle görüldüğü için utandı. Fakat yaşlı hazret biraz yumuşamıştı Güveyine acıyan gözlerle bakarak “İyi misin Vahit Molla?” dedi.

Vahit, kayınbabasının kendilerini bu durumda görmesinden çok utandı Babasının cahilce “Ben kız vermedim, kız aldım.” diyerek aldırmandan başköşede oturmasına da çok kızdı.

Vahit, akşam namazına giderken hazrete durumlarından bahsetti. Akşam olunca, yaşlı hazret imamlık yaparak köylülere akşam namazını kıldırdı. Camide bulunan mahallenin yaşlıları ile görüşüp "Hanginiz Şuayip sizin?" dedi. Yaşlı, kamburu çıkmış birisi "Benim, hazret." deyince “Siz miydiniz?” diyerek onu kenara çekti. “Şuayip Ağa, sen yatsı namazına kadar arabana bin; evine git; eşine yatsı namazından sonra semaveri hazırlamasını söyle. Yatsı namazından sonra size gidip bir çay içelim!” dedi.

Namazdan sonra yaşlı hazret Şuayip Ağa ile birlikte arabasına binip köyün aşağı ucuna doğru gittiler. Hazret yolda gördüğü insanlara köyün saygı değer yaşlılarını sordu. Çağrılan beş on kişiye “Cemaat! Benim size bir diyeceğim var.” diyerek anlatmaya başladı.

Hazret, konuşmadan Önce biraz sakinleştiğinden mi nedir ağzından çıkan sözler oldukça yumuşak, âdeta kadife gibiydi. O, “Cemaat! Beni tanıyor olmalısınız. Ben sizin dünürünüzün, yani sizin Ustazbike'nizin babası imam Hayrettin'im. Sizin köye dördüncü kızımı gelin verdim. Diğer üçü de Elhamdülillah imamlarla evlendi. Elhamdülillah üçü de köylerinin kızlarını eğitip, bayramlarda vaaz verip, mahalle halkına hizmet ediyorlar. Bizim sülalede Allaha şükür olsun, bir dua vardır. Rahmetli babam, “Bana bir yolcu bir zamanlar '*Çoluk çocuğun halkın hizmetinde bulunsun.*'” diye dua edince oğlum ve kızım muhtar veya onbaşı olup yordakçı olurlar diye korkmuştum. Şimdi ise seni mihrap sahibi olarak görünce korkum geçti, derdi. İşte böyle, cemaat. Ben kızımı Vahit Molla'ya verirken anası da akrabalarımız da ‘Köyleri henüz gelişmemiş. Onların bilgili, halka hizmet verecek bir Ustazbike'ye ihtiyaçları var. Onlara dinlerini öğretir.’ diye düşünmüştük. Dedesinin de duası böyle idi.” Bu sözlerden sonra hazretin gözleri doldu. “Elhamdülillah, verdiği şükür. Vahit Molla'ya diyecek sözüm yok. Bilgisi, tahsili var. Kocalık vazifesini bilir. Ama cemaat! Ben kızımı Rahim imamın ağılını temizlesin diye vermedim. Siz de imamınızı harmanda çalışsın diye tutmadınız.”

Köylüler kendilerini suçlu gibi hissederek başlarını eğdiler. İçlerinden biri “Suç bizde, hazret.” dedi.

Hazret “Yok, suç sizde değil. Burada suç bizim dünür hazrette.” deyince köylüler birden “Doğru, doğru.” diyerek konuşmaya başladılar.

Hazret, konuşmasının devamında “İşte böyle, bu yıl geç mollaya ev bark gerekir, diye köyün yaşlıları olarak görüşüp konuşarak şrnz ona vermeliydiniz. Onlarda sizin sayenizde küçük bir ev yapmış olurlardı. Kendisi medresenizde eğitim verirdi. Kızım da kız çocuklarınıza ders verirdi.” dedi. Cemaat birden “Biz böyle söyledik zaten, hazret! Ama babası dediklerimizi dinlemedi. Biz de baba ile oğul arasına girmek istemedik.” dediler. Hazret, uzun uzun düşüncelerini anlattıktan sonra mahallenin yaşlılarına “şimdi cemaat, nasıl olursa olsun cami çevresinde imama bir ev satın almamız gerekir.” dedi. Yaşlılar, geç mollaya kendi aralarında yeniden şrlerini toplayıp yüz kilo kadar avdar vermeyi düşündüler. Sonra cami karşısında tek odalı olmasına rağmen büyük bir avlusu olan şemsettin’in evini de geç molla için satın almak istediler.

Kararlarını bildirmek için Vahit Molla’ya “Annemiz biraz rahatsız, ona Yasin okumaya gelir misiniz?” diyerek yanlarına ağırttılar. Vahit’e kararlarını bildirdiler. Vahit’in de rızası ile ertesi gün mahallenin yaşlıları köyden topladıkları pek çok avdar ve buğdayı satarak elde ettikleri parayla şemsettin’in evini satın aldılar.

Saide’nin babası Hayrettin Hazret, kızı ve gveyinin bir ev olup kendi başlarına hayat sürdüklerini görmek istedi. Daha doğrusu onların yeni evlerine taşınma işim kendi başlarına beceremeyeceklerini düşündü. Taşınmalarına yardım etmek için orada kaldı. Yeni evin onlara hayırlı uğurlu olması için Kur’an okudu. Evin döşemelerini yıkattı. nc gün yani Cumaya denk gelen gün, hiçbir Şeyden haberi yokmuş gibi davranan dnrnden gelerin yeni evlerine taşınmaları için izin aldı. Hazret, güveyin anne ve babasının bağırıp ağırmalarına rağmen çocukların taşınmalarına yardım etti.

Cumadan sonraki gün Saide’nin babası sabah namazında “Cemaat! Kız ocuklarınızı okutmak istiyorsanız onları Ustazbike’ye getiriniz. ğretmek Allah karşında kutsal bir iştir. İnşallah bildiği kadar onlara namazı niyazı öğretir.” dedi.

Pazartesi günü köyden tabaklarla un. ekmek ve et getiren kız çocuklarına kızı Saide’nin “Bismillah” sözüyle başlayarak elifbayı öğrettiğini, Gönül Dersinde¹¹ “Elhatn” suresini verdiğini gören

Hayrettin Hazret, huzurlu bir şekilde evine döndü.

O günden itibaren Saide ile Vahit Molla, anne ve babalarından ayrı yeni bir aile, yeni bir molla oldular.

* * *

Yeni bir evde genç Molla ile genç Ustazbike'nin hayatları tamamıyla farklı bir renge büründü. Sabahlan tan yeri ağarır ağarmaz, köyün küçük kızları bohçaları ellerinde gelip kapıyı çaldıklarında ikisi de yataktan kalkarlar ve çocukları içeri alırlardı. Genç Molla abdest alıp camiye giderken Ustazbike de abdest alıp çocukları okutmaya başlardı. Saide, çocuklara verdiği ders aralarında namazını da kılardı. Çocuklara anlayabilecekleri manalı dersler verirken, bu arada ineklerini de sağmayı unutmazdı.

Günün ilerleyen saatlerinde kızlar birinci kitaplarındakileri öğrenip, İkincisine başlardı. Çok becerikli olanlar da üçüncü kitabı öğrenip bitirirlerdi. Kızlar, sobanın yakılmasında ve genç Molla geldiğinde hazır olsun diye semaverin hazırlanmasında Ustazbike'ye yardım ederlerdi.

Bazıları komşu Zahir Dede'nin kuyusundan Ustazbike'nin ineği için; bazıları da harman yerindeki çeşmeden Molla ağabeylerinin çayı için su getirirdi. Kızlar okumayı bitirince, Ustazbike, çay sofrasını hazırlar; çayın yanında yenmesi için ocakta birer tava peremeç pişirmeyi veya bir iki tava da mayalı kuyunak pişirmeyi kendi görevi bilirdi. Kuymaklar pişince ocaktan alırdı. O, bu tür işlerde hiçbir zaman ders için gelen kızları kullanmazdı. Saide, bu gibi zor ve hassas işlerde hiç kimseye de güvenmezdi.

Genç Molla da hayatını bir şekilde sürdürürdü. O, camiden çıkınca medreseye gider; büyük şakirtlere derslerini anlatıp, küçüklerin dinî kitapları okumalarını dinlerdi. Kalfalara Kur'an'ı, büyük manalı kitabı verir; yarın nöbetçinin kim olduğunu, odunu kimin getireceğini, kışın medresenin ihtiyacı olan suyu almak için nehirdeki buzun kim tarafından kırılacağını kendisi denetlerdi. Sonra evine dönerdi. Eve girmeden ahırdaki hayvanların yemlerinin verilip verilmediğine bakardı. Saide, onu evde güler yüzle karşılardı. Saide, çocuklara ders anlatmaktan sesi kısılmış ve konuşmaktan yorulmuş olsa bile Vahit onu her zaman kaynayan semaverin yanında beklerken veya ocakta bir şeyler kızartırken bulurdu.

Vahit her gün evine “Selamünaleyküm” diyerek girer. Aynı şekilde Saide Ustazbike de “Aleyküm selam, iyi inisin Hazret, çok yoruldu mu? İşte Hazret’in ılık suyla elini yüzünü yıka. Medresede toza bulanmışsın. Ben de birer tava peremeç pişireyim.” diyerek Vahit’i karşılardı.

Vahit Molla, elini yüzünü yıkadıktan sonra çayı demler ve “Haydi, Saide, çay demlendi.” der; Saide. “Şimdi geliyorum hazret. Peremeç pişmek üzere.” diye cevap verirdi. Ama “Çayımı koy Hazret.” demediği için demliği kenara çekip bekletirdi.

Vahit Molla ne zaman çayı koysa Saide Ustazbike, o güne ait hazırladığı peremeçi, kuymağı veya samsayı¹² getirerek yanına oturur ve her zaman “Peki, iyi misin Hazret’im?” diye tekrar sorardı.

İkisi de birbirlerinin durumlarını gözlerine bakarak anırlardı.

Sonra, onlar sohbet ederek çay içerlerdi.

Vahit Molla, çayı çok severdi. Saide Ustazbike de eşinin sevdiği şeylerden hoşlanırdı. Saide'nin pişirdiği peremeç de çok lezzetli olurdu. Sohbet ederken vakiin nasıl geçtiğini bile fark etmezlerdi.

Çok geçmeden Hazret’e iş çıkar. Biri ölür; biri doğar; birisi kızını evlendirir; birisi gelin alır...

Öğleden sonra genellikle Vahit Molla, hirilerinin davetine giderdi.

Ustazbike de kızlara öğleden sonra olan derslerini verip eşini getiren at arabasıyla davete giderdi.

Gece yatsı namazından sonra hazret medresede çocukların gönül derslerini anlatırken Saide Ustazbike ya bir şeyler diker; ya misafir gelir diye çeşitli yemekler pişirir ya da Hazret’in dönüşüne hamamı hazırlardı.

Hayat, günden, güne dört mevsim hep aynı çizgide akıp giderdi.

Saide Abıstay¹³, Vahit olmadan hiçbir şey yapmaz, onsuz ağzına bir lokma bile koymazdı.

Vahit Molla da Saide Abıstay’dan ayrı yediği yemeğin lezzetli olmayacağını düşünerek onsuz sofraya oturmazdı.

Saide Abıstay, uykusuz ve yorgun olsa bile Vahit Molla yatağa girmeden asla yatağa yaklaşmazdı.

Saide Abıstay “Yatalım artık Hazret!” demeden Vahit Hazret

de yatağa girmezdi.

Zaman geçtikçe hayatları değişse farklılaşsa bile özü değişmez, sürekli aynı kalırdı.

Evliliklerinin ikinci yılında genç Molla birkaç at alır. Üçüncü yılında misafir evi yaptırır. Dördüncü yılında avluyu çitlerle çevirir ve güzel bir bahçe yapar. Beşinci yılında ahırlan mal ve davarla; avlulan kaz, ördek ve tavuklarla; hannan yerlerini buğday ve çavdarlarla ve kış için kurutulmuş otlarla dolar.

Genç Molla ile genç Ustazbike, var güçleriyle mahalle halkına hizmet ederler. Mahallede herkes kimseye muhtaç olmasınlar diye öşrü, fitreyi, mezar sadakasını, nafile sadakasını onlara verirlerdi.

Üç dört yıla kalmadan Vahit Molla, etrafta itibarlı bir molla olarak tanınır. Saide, tanınmış bir Ustazbike olarak bütün köy kadınlanma danışmanı, öğüt ve akıl vereni, din diyanet öğreticisi olur. Yaşlı Hazretler, yaşlı Abıstaylar önce onlara zorluk, sıkıntı vermeye çalışsalar da mahalle halkının onları tuttuğunu görünce oğulları ile gelinlerinin de bu gibi “edebsizliklerini” kabullenirler.

Her şey kendi yolunda akıp gider. Saide Ustazbike ve Vahit Molla, arabayı koşup misafirlığe giderler. Önceden mektup gönderip davet ettikleri dostlarına al arabası gönderirler. Böylece bütün köye bir neşe katarlar.

Bütün işlerim mollalara yakışır bir şekilde yaparlar Mollalara yakışır bir şekilde davranırlar. Mollalar gibi misafirlığe giderler. Mollalar gibi misafir ağırlarlar. Mollalara yakışır bir şekilde hayatlarını sürdürürler.

İş yapmaktan üşenmezler, hizmet etmekten çekinmezler. Allah'ın verdiği rahat ve huzurdan kendilerini uzak tutmazlar.

Günlerin nasıl hızla akıp gittiğini, hayatlarının nasıl geçtiğini fark etmeden huzurlu bir şekilde birbirlerinin kadrini, kıymetini bilerek birbirleri için ölüme bile hazır bir şekilde, sevgi içinde ömürlerini sürdürürler.

Gençlik yıllarında, hayatın verdiği sıkıntı ve dertler arasında bile hiçbir zaman birbirlerini kırmazlar. Dünyalarını başka insanlara kaputsalar bile ikisi birbirlerine yeterler. Bu durumdan da hiç rahatsız olmazlar.

Ara sıra “Niçin çocuğumuz yok?” diye hayıllansalar bile bu söz içten söylenen bir söz olarak söylenmez. Söylediklerini de kısa bir

sürede unutulur. Çocuğun yokluğunu bile birbirlerinin varlığı ile kapatırlar.

Genç Molla ile genç Ustazbike'nin hayatı rahat, huzur ve birbirlerine saygı ile geçip gider.

Bahçe kapısından bir ses duyulunca Saide Ustazbike, ders verdiği kızlara feneri avluya doğru tutmalarını söyleyerek dışarı çıktı.

Çiseleyen güz yağmuru altında fener, sanki zifiri karanlık geceyi aydınlatmaya utanır gibi parlıyordu. Fenerin yaydığı ışık geceyi aydınlatmaya yetmiyordu. Saide ile kızlar, kilerin yanında koşumlu bir at, ahırın çatısında da oyun oynayan bir sürü yaramaz çocuk gördüler. Bahçe kapısının yanına da sanki derin bir çukur kazılmıştı. Kızlar, evden avluya çıktıklarında korkularından birbirlerine sarılıp, içlerinden bildikleri ne kadar dua varsa okudular.

Saide Ustazbike, cesaretini toplayarak “Hazret! Sen misin? Hazret!” diye seslendi.

Çiseleyen yağmurlu havada, ölüm sessizliğine bürünmüş köyden Saide'nin sesine ses veren olmadı.

Bu korkunç sessizlik her tarafı kapladı.

Avluda, fenerin solgun ışığı altında insan gibi fakat üç başı olan bir yaratık ve çok uzun bacakları olan bir buzağıyı andıran nesnelere duruyordu.

Kızlar “Abıstay, biz çok korkuyoruz!” diyerek eve doğru yöneldiler. Saide Hanım tekrar “Hazret... Hazret!” diye seslendi.

Gökte ve yerde -gökteki melekler, yeryüzünde yaşayan canlılar- onun sesine bir cevap veren olmadı.

Saide, eve girdi. El işleriyle ilgilenen kızların yaptıkları işlemlere, dikişlerine ve örgülerine bakarak biraz rahatlar gibi oldu. Fakat içindeki sıkıntıyı atmak için kızlara dönerek “Abdestim varken namazımı kılayım, Hazret gelirse feneri götürmeyi unutmayınız” dedi. Başköşedeki gaz lambasının ışığını biraz kıstıktan sonra seccadeye oturdu.

Aslında niyeti yatsı namazını kılmaktı. Ancak içini dolduran korku ve karamsarlık bütün huzurunu yok etti. İçinden bildiği bütün duaları okumaya başladı. Gönlü kırılmış, vücudu yorgun düşmüş bir

biçimde olan Saide, kendi kendine “O nerede kaldı, ona ne oldu?” gibi sorular sormaya başladı.

Gerçekten, o nerede kaldı?

Sabah veya akşam dönerim diyerek giden adam, dört gün geçmesine rağmen halâ ortalarda yok!

Nereden çıktı bu dernek, aslı olmayan kâğıtları araştırmaya gönderdiler.

Neden, böyle bir karanlık gecede, geceleri kısa olan bu sonbaharda bilmediği, hiç tanımadığı bir köye gitti.

Gece de ne gece! Ya atı tökezleyip köprüden nehre düşüp boğulursa! Ya ölürse!

Aklından geçen bu düşünceler Saide'nin tüylerini ürpertti. Bütün vücudunu kaplayan soğuk dalga aleve dönüşerek yüreğini yaktı.

Saide. soğuk soğuk terlemeye başladı.

Aklı durdu. Hiçbir şey düşünemez oldu.

Bu çiseleyen yağmurlu ve karanlık gecede “Ya Ölürse?” korkusu. Saide'nin içini korkunç bir gölge gibi doldurdu.

Bu korku, Saide'nin gözüne garip kılıklı, kırk kollu, yüz tırnaklı, bin dişli, ağzından ateş püsküren bir canavar şeklinde göründü.

Saide. olanların gerçek mî yoksa bir rüya mı olduğunu anlayamadı. Duaları hızlı hızlı okumaya, yüce bir güce yavaş yavaş boyun eğmeye, yalvarmaya başladı

Fakat içinden “Ya ölürse?” düşüncesini atamadı. İçinden geçen bu korkunç soruya da bir cevap bulamadı.

“Gerçekten, ya o ölürse? Ağzından yel alsın!”. Vahit, bu Vahit Hazret, Saide ile sekiz yd boyunca birlikte yaşayan Hazret ölebilir mi?

Bu da nasıl bir söz!

Bu mümkün mü!

Saide, ondan başkasıyla yaşayabilir mi. hayatta kalabilir mi?

Biranda Vahit Molla'mn ölmüş olduğunu düşündü.

Bu çiseleyen yağmurlu, karanlık gecede onun ak kefeni sarılmış cesedini görür gibi oldu.

Saide, sıtması tutmuş hasta gibi tir tir titriyordu.

Çevresinde olanları, evdeki kızları, evini, köyünü, akrabalarını unuttu. Hayatla ne varsa hepsini unuttu.

Hepsi bitti.

Bu gecenin zifiri karanlığı, göz gözü görmeyen bu karanlık, tamamen onun üzerine çöktü. Onu İyice sardı sarmaladı.

Soğuk, ümitsiz, korkunç bir boşluk Saide'nin yüreğini doldurdu.

Dışleri birbirlerine çarparak şakırdamaya başladı.

Kızlardan biri “Abıstay, döndü galiba!” diyerek yerinden fırladı. Saide, çok kötü, korkunç bir rüyadan uyandığına sevinmişçesine feneri bile almadan dışarıya koştu. Fakat dışardan gelen sesler onlan yanılttı. Hazret hâlâ dönmemişti.

Saide, kafasından geçen bu korkunç düşüncelerden kurtulmak için kızlara semaver hazırlattı. “Muhammediye”yi alıp, onlar ile birlikte okumaya başladı. Ama “Ya o ölürse?” fikri aklından bir türlü çıkmadı.

“O ölürse benim kimim kalır?”

“Beni yapayalnız bırakıp gidecek mi? Yapayalnız... Hiçbir şey bırakmadan?”

“Ah, keşke bir oğlum olsaydı!” diye düşündü.

Bu söz, bu manalı söz, yüreğine oturdu. Bu söz, içinde şimdiye kadar hiç hissetmediği bir biçimde çocuk sahibi olma duygusunu, doğmamış oğlunu görme isteğini uyandırdı.

Bu tutku o kadar kuvvetliydi ki “Hazret ölürse?” düşüncesini bile ona unutturdu. Tamamen onun ruhunu doldurdu.

Hazret, ıslanmış, her tarafı çamur olmuş bir vaziyette, sabaha karşı evine dönünce içinden geçirdiği “Ya ölürse?” düşüncesi kayboldu. Ancak “Bir oğlan çocuğu” sahibi olma isteği Saide'nin içinde gittikçe güçlenmeye başladı.

* * *

Saide, bugüne kadar annesinden, ablasından “Hayatınız, düzeniniz çok güzel, sadece çocuğunuz eksik.” sözlerini bu zamana kadar iyi anlamadığı için fazla önemsememişti. O, malum geceden sonra bu sözler onun için daha da anlam kazanmıştı. Evlat sahibi olmak, oğlunu kucağına alıp piş pışlayarak sevmek, Saide'nin bütün düşüncelerini doldurdu; kendini bu fikre iyice kaptırdı.

Molla hanımlarına danışarak ilk önce bilmediği dualan okudu.

Kırk gün hin defa “Salât-ı münciyye”yi¹⁴ okudu.

Yedi hafta boyunca yedi kez Kur'an'ı hatmetti.

Üç ayların başında ve her cuma günü Eshâb-ı Kehf'e yedi "Yasin" okudu.

Sadece kendi gücüne ve samimiyetine güvenemeyince Kur'an'ı yedi kez okuması için komşu köyün Ustazbike'sine yedi tane bütün akçesini gönderdi. Kendi gelinliğini de sadaka olarak vereceğine dair adak adadı. Üç yıl Recep ve Şaban ayında oruç tutmaya söz verdi. Fakat Allah onun bütün bu yalvarmalarına cevap vermedi.

Saide, günah olduğunu bile bile büyücülere gitti.

Bir koca karıya çömlek koydurup kanımı sıvazlattı?¹⁵ Komşu köydeki Kreşin¹⁶ kadına büyü yaptırttı Çuvaş bir kadının yaptığı büyümlü bir ekmeği "Bismillah" çekmeden yedi Kimliği bilinmeyen bir Rus kadının verdiği kilise kandili damlatılmış suyu içti.

Ama Allah vermedi de vermedi.

* * *

Çocuk özlemi ve ümitsizlikten oluşan bu duygu Saide'nin yüzünde kaygılı bir çizgiye sebep oldu. Bu eksiklik, onun sesine bir gariplik kattı. Onun yüzünü bir memnuniyetsizlik kapladı.

O mülayimleşti. Derslerini öğrenmeyen kızları çubuk ile eğiten Abıstay, onlara "Hey akıllım, kızım, yavrum" diye seslenmeye başladı. Konuşmaları da mülayimleşti. Köy kadınlarına "Kolum kanadım, Abıstayım!" sözleriyle hitap ettiği gibi avludaki tavuklara, kazlara, mal ve davarlara da güzel isimler taktı. Tavuklara "tavukçuklarını", civcivlere "civcivlerim" diye seslenmesinin yanında, pamuk gibi tüyleri olan küçük civcivleri eline alarak ağzına götürüp seviyordu.

İnek sağarken her zaman inekle konuşmaktan da bıkmazdı. İneğin böğürmelerine karşılık olarak sağmadan önce "Hadi, gel, gel ey akbaştım. Sütle mi doldun? Gel bakalım, hafiflersin, sonra geviş getirip yatarsın." diye seslenirdi.

Ala buzağıya yal verirken buzağının tüylerini okşar, onun bakışlarından ne demek istediğini anlamış gibi "Daha içmek ister misin? Yok. şimdi yeter... Yeter şimdilik." diye seslenirdi.

Akrabalarından birisi misafirlğe geldiğinde bütün gününü onların çocuklarını avutmakla, eğlendirmekle geçirirdi. Çocukları kendi uyutur, onları yıkar, onlarla oynar, sevdiği zaman ağlatmaya kadar bırakmazdı.

Önceleri çocuklara Önem vermeyen kadın, şimdi bütün akrabaların çocuklarının adını ve yaşını biliyordu. Hamile olan kadın arkadaşlarının ne zaman çocuk doğuracağını hesaplayıp dururdu. Boş zamanlarında onlann oğullarına kelepüşler diker, kız çocuklarına elbise ve önlük yapardı.

Önceleri Vahit Molla, Saide'nin bu çocuk özlemine karşı sessiz kalıyormuş gibi görünse de aslında içinde doğacak çocuğunun özlemi vardı. İkisinin de yaşadığı bu çocuk özlemi, içlerinde daha da büyüdü, derinleşti. Şehre gittiğinde Vahit Molla, Saide'nin ilgilendiği çocuklar için pazardaki satıcılara “Çocuk elbisesi için kumaş var mı? Çocuk kelepüşü var mı? Çocuk oyuncağı var mı?” diye sorarak çocukların her birine hediyeler getirmeye başladı. Bayramdan bir veya iki gün önce atına binip pazara giderek çocuklara hediyeler alıp dönerdi.

Bazen onların kendi çocukları olduğunu sanarak bu hayal denizinde saatlerini, günlerini harcarlardı. Onlar, etraflarında oynayan ve> hastalanan çocuklar için günlerini, gecelerini uykusuz geçirirlerdi.

Bu düşünceler, her gün sabahtan akşama kadar içlerinden gitmeyen efkâr ve çocuk özlemi onları birbirlerine daha da yakınlaştırdı. Birbirlerinin değerini daha da iyi anlamaya başladılar.

Artık ikisi de çocukları olması için derman aramaya başladılar. Saide, bu konuda kendinin yaptıklarını, halta kilise suyunu bile içtiğini Molla'sına söyledi. Vahit Molla da sağlık memurlarından, doktorlardan, mürşitlerin hepsinden yardım istediğini anlattı. Hepsinden de çıkan netice aynı olsa da “Allah'ın rahmeti büyüktür.” diyerek yine dertlerinin dermanını aramaya devam ettiler

Birlikte Hocalar Dağı'na¹⁷ gidip kurban kestiler. Sonra Murat Baba'nın çeşmesinden aldıkları su ile abdest alıp Kur'an okudular. Birlikte Çâr-yâr'ın¹⁸ ruhlarına yedi gün oruç tuttular.

İçlerindeki huzursuzluk, onlardaki bu çocuk sahibi olma isteği ve onun yokluğunun verdiği acı gittikçe arttı. Bu durum, onları çok yordu, yıprattı. İkisi de ümitsizliğe kapıldı.

Bir gün Saide'nin ablalarından biri ailece misafirlğe geldi. Saide, misafirlerin kendilerinden çok çocuklarıyla ilgilendi.

Çocukların Vahit enişmeleri, elinde oyuncaklarla eve döndü. Saide teyzeleri, hepsine yeni elbiseler, yeni kelepüşler giydirdi. Yemek vakti gelince elleriyle çocuklara yemeğini yedirdi. Gece olunca onları

kendi götürüp yatırdı.

Vahit enişterleri, çocukların büyük olanlarının ellerinden tutup harman yerine götürdü. Sonra onları bahçeye götürerek bahçedeki ağaç ve çiçekleri bir bir tanıttı. Onlarla bahçede oynamaya başladı. Özellikle dört yaşındaki yeğenleri Ahmet’i ikisi de çok sevdi. Ablası ve eniştesi evlerine dönmek istediklerinde kalmaları için çok ısrar ettiler. Sonra, kalamayacaklarını anlayınca “Hiç olmazsa çocuklar kalsın.” dediler. Bu sözlerine karşılık ablası ve eniştesi, Ahmet’i burada bırakabileceklerini hatta onlara alışırsa evlatlık olarak verebileceklerini söylediler. Sonra Ahmet’i burada bırakıp gittiler.

Saide (Jstazbike, Ahmet’e değişik değişik donlar ve gömlekler dikti. Merfuga Nine’ye Molla’mn eski yeleğinden Ahmet’e kaftan diktirdi.

Molla eniştesi şehre giderek, Ahmet’e birkaç oyuncak, ayağına kışlık ve yazlık ayakkabı, bir de oyuncak saat alıp döndü.

Ahmet’in cebinden şekerleme, yemiş ve çekçek gibi yiyecekler hiç eksik olmadı. Bir birinden güzel, değişik oyuncakları oldu.

Onu birlikte yatırdılar, birlikte gezdirdiler, birlikte sevdiler. Ama Ahmet bir süre sonra huysuzlandı, durup dururken ağlamaya ve sızlanmaya başladı.

Ahmet’e bir müddet sonra oyuncaklar bile cazip gelmedi. Şekerlemeler de sevindirmedi. Teyzesinin, eniştesinin tatlı sözleri de onu bir türlü susturamadı. Çocuk gece gündüz ağladı, durdu.

Vahit Molla, onun susması için okudu üfledi, muska yazıp boynuna taktı ama hiç birinin faydası olmadı.

Saide Hanım, hamam hazırlayıp Ahmet’i iyice yıkadı, terletti ama yine de bir faydası olmadı.

Sonra Ahmet’in midesi bozulup ağzından salyaları akmaya başladı. Çocuk hastalandı.

“Çocuğu öldüreceğiz galiba.” diye Saide ile Vahit Molla’mn ödleri patladı. Vahit Molla, gece yansı at arabası koşup sağ salimken Ahmet’i ailesine götürmek için yola koyuldu. Saide, Ahmet’ten kalan oyuncaklar, kırılan porselenler ve diğer eşyaların yanı başında oturup uzun süre ağladı.

Mollanın çocuk sahibi olma isteğini kısa süre içinde herkes duydu. Birçok yerden onlara evlatlık vermek için çocukla ilgili

haberler gelmeye başladı. Bir gün kadının biri, güzel, karakaşlı beş altı yaşlarında bir erkek çocuk getirdi. Saide'ye "Abıstay, evimize bakmak için gelmişim. Kocamın hasta olduğuna dair bir mektup geldi. Allaha şükür, çocuğumuz çoktur. Bu oğlumu evlatlık olarak alırsınız diye düşündüm. Kendisi çok akıllı bir çocuktur. İsterseniz tamamıyla size verebilirim." dedi.

Vahit Molla ve Saide Ustazbike, çocuğu pek mülayim, pek sevimli buldular ve evlatlık almaya karar verdiler. Çocuk eve çok çabuk alıştı. Zamanla serpildi, büyüdü ve kilo almaya başladı.

İşlemeli kelepüş, kırmızı düğmeli yelek, ayağına çizine giyince çocuk tam bir molla çocuğuna benzedi.

Saide, bütün zamanım bu oğlanı yıkamaya, giydirmeye, yedirip içirmeye harcadı. Vahit Molla da bütün gücünü bu çocuğa oyuncak getirmek ve duaları öğretmek için sarf etti.

Çocuk günden güne gelişip güzelleşti. Gün geçtikçe onların sevgisini kazanmaya başladı. Bir gün Abıstay'ın yüzüğünün biri kayboldu. Saide, bu olayı fazla önemsemedi Ancak başka bir gün bileziği de kaybolunca komşu gelini Mahniy'dan şüphelenmeye başladı.

Bir müddet sonra Molla'nın da parası çalındı.

Bir gün komşularından bir kadın, Abıstay'a oğullarını dükkâna yumurta götürürken gördüğünü söyledi.

İkisi de oğulları Vaiz'i bu al ışkım lığından vazgeçirmek için kış boyunca uğraştılar. Ama ne yaptılarsa çocuklarını bu alışkanlığından vazgeçiremediler.

Evdeki para edecek şeyleri açıkta bırakmak zorlaştı.

İkinci yıl, çocuğun annesi köye gelince, evlatlık olarak aldıktan Vaiz'i geri verdiler.

Vaiz, evden gidince Molla ile Ustazbike'nin hayatı bomboş kaldı.

Onlar için hayatın bir anlamı kalmadı.

Onların içini yine ümitsizlik sardı.

İdil boyunun sonbaharlarında bir iki hafta güneşli ve güzel geçer.

Sonbaharın çamuru ve yağmuru öncesi bu güzel günler kimi zaman soğuk, kimi zaman güneşlidir.

Bu esnada havada anlatılmaz bir koku oluşur. Bu günlerde

köylerde pişmiş kabak ve lurp kokusu duyulur. Bu kokuya, taze ekmeğe, yeni saman, belki de onlara pazardan yeni getirilmiş gömleğe veya pantolon kumaşının kokusu karışır. Aslında bu pek doğru sayılmaz. Bu koku, köyü tamamen kötü kokutmazdı. Bayram günlerinde imamların evlerindeki atırşa¹⁹ kokusu, düğün evlerinde yapılan çekçek ve katlama²⁰ kokulan gibi bütün kokulan bastırmazdı.

Ama, bu koku, gözle görünmeyip burunlardan gizlense de bütün köyün üzerinde hükmünü sürdürürdü.

Bu gizli koku, bütün köyün üzerine yayılırdı.

Şehirlerde ise bu koku, diğer kokulardan daha belirgin olmasına rağmen buradaki elma, karpuz ve kavun kokusuna karışınca daha az hissedilir. Bu koku, hükmünü şehirlerde daha az hissettirir. Böylece bu koku, insanı değişik duygulara sürükler. Hayatı süsler, daha renkli, daha tatlı ve daha lezzetli bir hâle getirir. Kısacası bu durumu anlatmak için yeterince kelime bulamadığımızdan ona tokluk, zenginlik ve varlık kokusu deyip geçelim.

Bugünlerde, güneş ışıklarının vuruşundan mı sıcaklığın etkisinden mi yoksa tabiatı saran yeşilliklerin, yeşeren ekinlerin veya sararmaya başlayan yaprakların bu ışıkları selamlamalarını yansıtılmalarından mı ilkbahar, yaz ve güz aylarında bile görülmeyen bir güzellik yaşanır. Aslında sadece yaşanmakla da kalmaz. Bütün bu günler, hayatın farklı bir boyutu olur. Buranın çayırları, kaynak suları ve ormanı üzerine düşen güneşin ışıkları pırlı parıldar.

Havanın soğumaya başladığı bu günlerde tabiatı kaplayan yeşillikleri, otları ve yeşeren ekinleri güneşin sevmesi, öpmesi daha bir başka ve içten olur

Yeni yeleğiyle sokağa çıkan gence ve yeni elbisesiyle çeşmeye giden kıza, güneşin bakışı daha sevgi dolu, daha hüznü olur

Bütün tabiat ve tabiatındaki bitkiler ve hayvanlar, güneşin ışıkları altında bir sükûnet ve huzur hissederler ki onların hayatında sessizlik ve dinginlik görülür.

Evlerdeki tavuklar, horozlar, kazlar ve ördekler birbirleriyle kavga edecek herhangi bir sebepleri olmadığı için güneşin ışıklarının verdiği ısıdan zevk alırlar.

Burada yaşayan koyun, keçi ve inekler, yavrusunu kaybetme ve bir yavrunun annesinden ayrıldıktan sonra yolunu şaşırma gibi durumları hatırlarından çıkarmış olsalar gerek kı sessizce yere uzanıp

yatarlar

Daha bir iki hafta öncesine kadar gürültüden geçilmeyen köydeki evler, bu dönemde sessizliğe gömülmüş gibi dururlar.

Her yer sessiz ve sakin, her yerde hayat bir bütün; insanlar tok ve rahat.

Ama bu sessizlikte, bir hüznün ve anlatılamayacak bir burukluk var.

Güneşin eşsiz parlaklığından mı. sıcaklığını bütün dünyaya eşit bir biçimde ulaştırma çabasından mı. ışınlarının süzülmesinden mi, yoksa uçsuz bucaksız, sessiz, pırıl pırıl bugünlerde havada süzülen incecik kelebek iplerinden mi, örümcek ağlarından mı bilinmez bir vedalaşma, bir ayrılık, bir hazan rengi, süsü var.

Köylerde bugünlerde gelinler kaynanalarla kavga etmez.

Bugünlerde köydeki horozlar bile bir birleriyle dövüşmekten vazgeçer.

Bugünlerde molla ile müezzin fidye ve mezarlıktaki ot için bir birleriyle kavga etmezler.

Bilinmez bir sebepten dolayı sanki herkes mutlu ve huzurlu yaşar. Görülen tek şey dostluk ve kardeşliktir.

Bu günlere köyde “Koca Kan Günleri” denir.

Bu günlerde dünyaya uzak güneşin yaydığı ışıkının ısıyı ağaçların yapraklarını, güllerin çiçeklerini açtırmaya yetmediğinden mi. güneş ışıklannın bu güzel günlerde bülbülü bile kendinden geçirip çevresini unutturarak öttüremediğinden mi, yoksa başka bir sebepten mi bilinmez; bugünlerin sıcaklığını yaşlı kadınların sıcaklığına, bugünlerin güzelliğini yaşlı kadınların güzelliğine benzetirler.

İşte böylece “Koca Kan Günleri” hüküm sürmeye başlayınca köy halkı arasında kız sorma, oğlan evlendirme işleri başlar.

“Koca Kan Günleri”nin başlamasıyla mollalar arasında misafirlğe gitme, misafir davet etme faslı da başlar. Mollalar birbirleriyle görüşüp ikramda bulunurlar; her gün birbirlerine yemeğe giderler. Sonra herkes kendi evinde gecelerin uzun olduğu günlerin akşamlarında, Ustazbike’si ile hamamdan çıktıktan sonra taze bal ile Vasiliy’den aldıkları yeni çaydan on on beş bardak içerler, tatlı tatlı sohbet ederler.

Birbirlerine davete gittiklerinde mollalar, günlük meseleler hakkında sohbet ederler.

Öşrün miktarını, ölümlerin fazlaştığını konuşurlar; yapılacak düğünlerin nasıl geçeceğine dair düşüncelerini belirtirler.

Mektep, medrese meselelerini, gelecek Ramazan ayının cumartesinden mi, pazardan mı, pazartesinden mi, yoksa perşembeden mi başladığını hesap etmeye çalışırlar. Eskiden tartıştıkları günler akıllarına gelince dostça tartışmalara da girerler.

Kendileri bile farkında olmadan mahalle halkını nasıl idare edeceklerinin yollarını ararlar, gelecekle ilgili çeşitli planlar yaparlar.

(Jstazbikelerin toplantısı elbette daha farklı olur.

Onlar, odalarında hazretlerinin sohbetlerini dinleyip otursalar da çoğu zaman müezzin karısı Merfuga'nın görgüsüzlüğünü konuşurlar. Arkadaşlarından bir Ustazbike, Türkçe kitaptan vaaz vermeye başlayınca hazretlerini neredeyse unuturlar, kendi iç âlemlerine dalıp kendi sevinçlerinin, kendi üzüntülerinin derinliklerinde yüzerler.

Diğer tarafta medrese meseleleri halledilirken bu tarafta kızılan erkekleri evlendirme, şakirt oğlanı okutma gibi meseleler ele alınıp çözüme kavuşturulur.

Bütün kış boyunca mollaların başköşelerinde ve odalarında bunlar uygulanır.

Bu yıl da öyle oldu. Mollalar, Ustazbikelen ile misafirliğe davet edildiler.

Bu yıl, tesadüfen onlar şehre, zengin bir adamın oğlunun düğününe davet edildiler.

Saide ile Vahit geldiğinde bütün çevrenin mollaları toplanmıştı. Böyle molla meclisinden uzak duran Kazan tüccarlarından Hacı Fahri ve eşi de buradaydı.

Misafirler çok olduğu için onları eşleriyle birlikte yatırmaya yer bulamadılar. Bu duruma utanarak da olsa erkekleri ayrı, kadınları ayrı odalarda yatırdılar.

Mollalara, müderrislere bu değişiklik ilginç geldi.

Onlara bu olay yatılı medreseyi hatırlattı

Gece boyunca uykuyu unutup medrese günlerini yâd ettiler.

Yaşlısı genci, o yâd edilen günlerin etkisi altında kendilerinin mihrap hocası olduklarını unutup ilk görüştüklerinde anlatılmayacak hikâyeler, hatıralar anlattılar.

Abıstaylar, genç kızlık günlerinde medrese gibi birleştirici bir

yönü olan hatıralar yaşamadıkları için “Dürrü’l-inecalis”, “Dürret’ün-nasihin”den vaaz vermek ve Kadir Gecesi’nde “Muhammediyc”yi okumak, ölüyü yıkamak gibi konular sıkıcı geldiğinden, onlar çocuklarla ilgili şeyler konuşmaya başladılar.

İlk gün Ustazbikeler, kendi erkek ve kız çocuklarını uzun uzun anlattıktan sonra onların yürüyüşleri, huylan ile ilgili de bilgi verdiler.

Evlendirme çağına gelen kızların güzellikleri, çeyizleri ve becerileri hakkında konuşmalar ikinci gün de bitmedi. Böylece Saide Hamm’in çocuğunun olmaması meselesi de tekrar gündeme geldi. İlk kez görüşen Ustazbikeler bu konuyu bütün yönleriyle konuştular. Daha önceden birbirleriyle tanışanlar Saide’ye yeni ilaçlar, yeni dualar ve yeni tılsımlar öğrettiler. Yeni fikirler verdiler, yeni hikâyeler anlattılar.

Saide’nin, anlatılanları dinlemekten başı döndü. Bu öğütlerin hiçbirinden bir fayda olmayacağını bildiği için bu hikâyeleri koca kan hikâyesi gibi dinledi. Hepsine teşekkür etti.

Saide, içinde Ustazbikeleri söylediklerini tutacak küçük bir istek dahi bulamadı.

Gece oldu. Yataklar serildi. Saide, durmadan kendi çocukları hakkında konuşan bu kadınlara, kendine yabancı gibi gördü ve uykusu geldiğini hissettirerek köşedeki büyük bir çiçek saksısının yanında kendine yatacak bir yer hazırladı.

Fakat o, yatağa girmeden Kazan’dan gelen kadın Ölmez Abıstay “Ustazbike, ben de senin yanına yatayım.” dedi.

Aslında Saide, yalnız kalmak istiyordu. Bu çok az konuşan kadından da ürküyordu. Ancak, yine de hayır diyemedi.

Ölmez Ustazbike, yatağım Saide’nin yatağının yanına serdi.

Çok geçmeden gün boyu yemeğe gitmekten yorulan Ustazbikeler, derin bir uykuya daldılar.

Ustazbikeler, mideleri tıka basa dolu olduğundan değişik biçimlerde horlamaya başladılar.

Ev, horlama, farklı soluk ahp verme, mırıltı ve hırıltı sesleriyle doldu.

Odanın duvarlarına asılı duran Ustazbikelerin elbiseleri, geceyi aydınlatan küçük gaz lambasının ışığının yarattığı karanlıktaki gölgelere karışarak bazıları şişman bir kadına, bazıları da yığılmış hır

ot şekline dönüşmüştü

Büyük saksılardaki çiçeklerin yaprakları, sarı desen sarı olmaktan, beyaz desen beyaz olmaktan; sanki farklı bir renge bürünüp büyüdüler, genişlediler

Gaz lambasının ışığının yansımasından dolaptaki çay fincanlarının ve demliklerin bazı kısımları sanki parlayıp sönmek üzere olan bir lamba gibi ölgün ölgün gözlerini kırıyorlardı.

Bu fincanlardan yansıyan ışıklardan bazıları sanki karanlık bir gecede kara kedinin gözleri gibi bir noktaya dikilmiş, sabitlemişti. Bu ışıklar, sanki o noktayı yemek, yutmak ister gibi o yere vuruyorlardı. Bakıldığında bu vuran ışıklar daha da büyümüş gibi duruyordu. Her bakıldığında bu ışıkların ateşli gözlerinden yüreğe doğru gönderilen oklar daha da derinleşiyordu.

Mışıl mışıl uyuyan Ustazbikelerin sağa sola dönmelerinden çıkan sesler, kâbus gören Ustazbikelerin sayıklamaları, rüyalarında türkerek hıçkırımları sanki asılı duran gömleklerden çıkıyormuş gibi etrafa şüphe ve korku saçıyorlardı.

Saide Hanım, ‘Bismillâh-i Ellez’yi okuyup gözünü kapatmaya çalıştı. Birçok duayı okuyup uykuya dalmak istedi ama bir türlü uyuyamadı. Beynini kurcalayan düşüncelere takıldı kaldı

Ne zaman uykuya dalacak olsa, Ustazhikelerden birinin horlamasından irkildi, uykusu kaçtı.

Ne zaman uykuya dalacak olsa gözlerinin önüne çirkin bir surat geliyor, onu korkuluyor, uyumasına engel oluyordu.

Saide, sağa sola dönerek farklı şekillerde uyumayı denedi ama yine de uykuya dalamadı.

Yavaşça yataktan kalkarak yatağın içine oturdu. Elini çenesine dayayarak sağa sola baktı. Odada onu korkutacak hiçbir şeyin olmadığına kendini inandırarak gönlünü rahatlatmak istedi.

Birden gözü karşıdaki Ölmez Ustazbike’nin parlayan gözlerine takıldı.

Saide’nin içinde, yanında yatan bu kadının gevşemiş, et yığını gibi duran tombul vücuduna karşı bir düşmanlık, bir iğrenme hissi belirdi. Kadın, “Ustazbike, sen de mi uyuyamadın?” dedi.

Saide, Ölmez Ustazbike’nin ses tonundan korkunç ve ürkütücü bir hisse kapıldı. O, böyle bir yerde, böyle bir ortamda, böyle bir karanlıkta Ölmez Ustazbike’nin sesini duyunca sanki bir zamanlar

bu sesi duymuş ve bu sestən çok korkmuştu. Bu sesi nerede duyduğunu hatırlayamadı. Ama bütün vücudunu bir titreme aldı. İcini bir korku sardı.

Birden bu sesi tanıdı. Evet, bu sesi bir yerde duymuştu.

Bu ses, çocukluğunda köyün aşağı mahallesinden evlerine misafirlige gelen Latife Nine isimli kadının anlattığı hikâyede geçen cadının sesiydi.

Bu ses, güzel kızlan yemeden önce onlan fındıkla besleyip semirten cadının sesiydi.

Ölmez Ustazbike'nin yumuşaklığı da sanki bu cadının hileli yumuşaklığıydı.

Saide, bu korku içinde Molla'sının yanında olmasını gönlünden geçirdi. Bu korkunç sestən ve peri ışıltılarına benzeyen bu parlayıştan Molla'sına sığınmak istedi.

Bu istek onun icini tamamıyla doldurdu.

“Bismillah” çekerek uykudan fırlayarak uyanmış gibi Ölmez Ustazbike'ye baktı. Onun gözlerine baktığında sanki gözlerinin içi dipsiz bir kuyuyu andırıyordu. Bu gözlerin derinliklerinde birçok şey saklıymış gibi geldi.

Saide, bu korkuyu yenmek için “Yok, yok, ben boşuna şüpheleniyorum. Bu, bizim Ölmez Abıstay. İşte ayak ucumda Şahit Molla'nın karısı. İşte o horuldayan da İshak Molla'nın Ustazbike'si. İşte bu da benim.” dedi.

Uzun süre cevapsız bırakmamak için Ölmez Ustazbike'ye “Sen de mi uyumadın?” dedi. Ölmez Ustazbike, “Yok, ben yalnız yatmaya alışkın değilim, yalnız yatmayı sevmiyorum.” diye cevap verdi.

Saide, bu sözlerin söylenişinden farklı bir anlam çıkarmaya çalıştı. Onun gözlerinde değişik ışıltılar gördü.

Onun konuşurken gülümsemesi, gözlerine doyumsuzluk ışığı gibi yansiyordu.

Ölmez Ustazbike, ıhlamur ağacının rüzgârda çıkardığı ses gibi yumuşak ama aynı zamanda kaba bir tonla “Ben Ustazbike, erkekleri severim...” dedi.

Saide “Çok güzel, çok iyi. Bir hanımın eşim sevmesi kitaba uygundur.” filan gibi sözler söyleyerek konuyu kapatmak istedi.

Ölmez Ustazbike “Yok Ustazbike. senin anladığın gibi değil.

Bu eşim üçüncüdür. Ben onu karısından ayınp vardım. İki çocuğu vardı. Benim de eski eşimden bir kızım kaldı. Ben şimdi bu eşimden de bıktım. Belki onunla buraya son kez gelişim olur.” dedi ve nasıl bir etki bıraktığını görmek için Saide’yi süzdü.

Sonra bu kadın yavaş bir sesle üç eşi arasındaki farkları anlatmaya başladı. Saide, ömründe işitmediği sözleri, erkek ile kadın hayatındaki tafsilatı en ince ayrıntılarına kadar bu kadından öğrendi.

Bu kadının utanmazlığı, Saide’yi sinirlendirip içinde geçen bazı duyguları ezip geçse de kadının bir hikâyeden diğere geçerek anlatması ona da ilginç geldi.

Hikâyeler sona ermiş gibi olunca Ölmez Ustazbike, Saide’ye bakarak “Ustazbike, sizin çocuğunuz olmuyor... Hazretten mi yoksa senden mi?” dedi.

O, gözlerini Saide’ye dikti.

Ölmez Ustazbike, masaldaki kızları cevizle besleyerek “Semirdi mi?” diye düşünen cadı gibi Saide Ustazbike’yi incelemeye başladı.

Saide biraz kızardı, sonra öfkeleni. Bu soruyu bu ahlâksız kadının sormasından utandı.

Sanki Hazret’i aşığılanmış, kendisi küçülmüş, horlanmış gibi bir hisse kapıldı

Ama, kadının basit bir söz söylemiş gibi ondan cevap beklediğini gözlerinden anlayınca iyice şaşırıldı.

Saide, ne diyeceğini bilemeyerek “Allah’tan.” dedi.

Ölmez Ustazbike, gülümseyerek Saide Ustazbike’ye baktı ve “Ben Kazan’da yaşayan zengin birinin karısını tanıyorum. Kocasıyla birlikte çok güzel bir hayatları vardı. Ama çocukları yoktu. Hacı, biz ona hacı diye sesleniriz, ismi Hacı Şerefi, çok asabi bir adamdır. Öfkelenince ne konuştuğunu ne yaptığını bilmezdi. Bir seferinde eve geldiğinde karısı Selime’nin mağazada çalışanlar ile konuştuğunu görmüş; sorup Öğrenmeden ‘Boş ol, boş ol, boş ol!’ demesin mi? Sonra mağazanın görevlisinden hanımıyla konuşanın kendisinin işi için geldiğini öğrendiğinde iş işten geçmişti. Şerefi Efendi nikâhın tazelenmesini istedi. Selime Abıstay da ayrılmak istemiyordu. Oradaki imam ‘Ayrı evlerde oturursunuz. İddetiniz²¹ dolunca, birine eş olmadan nikâh tazelenemez’ demişti. Hacı Şerefi, çok çabuk huylanan biriydi. Ama ne yapsın? Halka duyulmasın diye gizlice hanımım

medresedeki hoca ile evlendirdi. Geçmesi gereken üç aylık süre bittikten sonra hanımını hocadan boşatıp tekrar kendisi evlendi. Selime Abıstay, yeniden Hacı Şerefi ile nikahlandı. Evlendikten sonra altı veya yedi ay geçti geçmedi bir çocukları oldu. Şerefi Efendi'ye Allahü-teâlâ bir oğul bağışladı." dedi.

Bunları anlatıp bitirince Ölmez Ustazbike gülmeye başladı. O, öylesine tatlı tatlı güldü. Sonra durdu; daha sonra da Saide'ye bakarak tekrar güldü.

Saide çok şaşırıldı. Ne diyeceğini bilemedi. İçinden "Estağfurullah, estağfurullah." dedi.

Ölmez Ustazbike, "Bizim köyde bir adamın yine çocuğu olmuyordu. Bir ara elbise diktirmeye terziye gittiler. Ondan sonra Allahü-teâlâ onlara da bir kız bağışladı." dedi

Daha sonra ona benzer birçok hikâye anlattı. Anlattıklarının sonunda hoş bir şekilde. rahatlayarak güldü Biraz durdu, sonra tadı damağında kalmış gibi tekrar güldü.

Saide'ye bakarak "İşte. Ustazbike! Eğer çocuk istiyorsan, nasip olursa Kazan'a gel. misafirim ol. Her işinde yardımcı olurum. Erkeğin üveyi olmaz Ustazbike." dedi.

Kadının son anlattıkları, sesini yükselterek söylediğinden mi yoksa bu anlattıklarının farklı bir tonda söylenmesinden mi, duyduğu son cümle Saidenin kulaklarında çınladı durdu.

Onun söylediklerinin anlamı koyu bir karanlık gibi bütün evi kapladı.

Bu sözler, Ölmez Ustazbike'nın anlattığı bütün hikâyelerin önüne geçerek hepsini unutturdu. "Erkeğin üveyi olmaz." sözü, Saide'nin çocuk sahibi olmak için çektiği bütün sıkıntıları unutturdu.

Kendisi de bu sözün anlamını düşünmeden "Erkeğin üveyi olmaz." diye tekrarladı.

Bu sözün çirkinliğinden bütün vücudunu bir titreme aldı.

Dişleri şakırdamaya, başı, sert bir nesneyle vurulmuş gibi zonklamaya başladı.

Saide, sesini yükselterek "Sen ne söylüyorsun? Estağfurullah, estağfurullah, ağzından yel alsın." dedi.

Bütün vücudu soğuk soğuk terlemeye başladı. Titreyerek kıvrılıp yattı.

Bildiği bütün sureleri uzun uzun okudu. Uzun süre duyduğu

o sözler için tövbe etti.

Fakat, içinde o sözler yağlı bir leke, çıkmaz bir leke bıraktığı için huzuru kaçı.

Dualar, önceden İçine bir rahatlama ve huzur veren dualar, devamlı Ölmez Ustazbike'nin söylediği sözleri hissettirdiler.

Şimdi Saide uykuya daldı mı yoksa hâlâ uyanık mı?

Büyük bir su kenarında sayısını bilemeyeceği kadar erkek ve kadın bebeğin doğumunu kutlamak için toplanmışlar. Doğan bebeğin kimden olduğunu tam olarak kimse bilmiyor. Ama bu bebek Saide'ninmiş. Bebeğe isim koymak için kulağına ezan okuyorlarmış. Ölmez Ustazbike müezzin olup caminin minaresine çıkmış... Dün attığı kahkahalara benzer kahkahalar atarak minareden "Erkeğin üveyi olmaz... Erkeğin üveyi olmaz!" diye haykırıyormuş... Şaşırtıcı olan, bu söylenenlere erkek ve kadınlar el açıp dua ediyorlarmış!

Sonra bir yerlerden bir Sofu gelmiş... Onun yüzünde çiçek hastalığı İzleri varmış. Kıyafeti yırtık pırtık, kendisi de korkunçmuş... Sonra Saide'ye doğru geliyormuş... Orada bulunan herkes, özellikle yaşlı kadınlar, Saide'yi tutmak istiyorlarmış... Sofu Saide'yi alıp devlerin yuvasına götürmek istiyormuş...

O anda Sofu büyümeye başlamış.

Sonra onun kör gözü parlamaya başladı... Ellerini Saide'ye doğru uzattı...

Estağfurullah, elleri bir değil yüz, bin...

Saide ondan kaçmak istemiş; koşmak için çırpınmıştı. Fakat, yerinden kımıldayamamıştı...

Sofu onu yakaladı. Kırk eliyle Saide'yi tuttu. Sanki Saide'nin sadece teninden değil, parmaklarını teninin içine batırarak kemiklerinden, damarlarından tuttu.

Onun, Saide'yi öpmek mi yoksa yutmak mı istediği belli değildi. Ancak, ağzını büyük alakarga yavrusunun ağzı gibi açarak yanaştı. Derinden gelen bir sesle "Erkeğin üveyi olmaz!" diye bağırdı.

Saide, orada bulunan kadın ve erkeklerden yardım isteyecek oldu. Gözü, gözlerinin içi parlayan, sırtmış bir biçimde Ölmez Ustazbike'ye takıldı. Saide, bütün gücüyle oradan kaçıp kurtulmak isteyerek silkindi. Oradan kaçıp kurtulamayınca "Hazret!" diye haykırarak uyandı.

Korkusunu yenmek için uzun süre dua okudu İçinden tövbe

etti. Fakat bu pisliğin okuduğu dualarla da gitmediğini düşünerek, bu lekenin düşünedeki sofunun elleriyle içine kadar işlediğini hissedip, sessizce dışarı çıktı ve soğuk su ile abdestini tazeledi. Sonra sessizce içeriye girdi. Lambanın yansıyan ışığında, horlayanlar ve kendinden geçmiş bir biçimde yatan Ölmez'in yanında namaza durdu.

Saatın kaç olduğunu bilemediğinden, önce iki rekât nafile namazı kıldı. Ondan sonra dört rekât daha namaz kıldı. Sonunda “İhlâs” suresi ekleyerek tekrar iki rekât namaz daha kıldı.

Seccadeye oturup “Yasin”den başlayarak bildiği bütün Kur'an surelerini okudu.

El açıp dua etmeye başlayınca aklına birden bire “Peki, kadının üveyi olur mu?” diye bir fikir geldi.

“Gerçekten Hazret'e bir kadın mı alsam? Onun çocuğu. Hazret'in çocuğu olur. Hazret'in çocuğu, benim çocuğumdur.” diye düşündü ve birden bire rahatladığını hissetti.

Fakat duasını bitirip başını yastığa koyar koymaz beyninde düşünceler dolaşmaya başladı.

“Hazret'e kadın almak? O, Hazret ile yaşar mı ki? Bana “Saide” diye seslenen, benimle konuşan, sadece bana danışan Hazret, bir de “Esmâ” demeye mi başlar? İkimizin arasına yabancı ve sevimsiz bir kadın girer mi?”

O anda üzerine soğuk bir su serpilmiş gibi irkildi.

Bu ikisinin, birlikte olgunlaşıp tek vücut, tek fikir olan ve aynı evi paylaşan iki canlı arasına -birbirinden ayrı yaşayamayan Saide ile Hazret'in arasına- sanki atın gövdesinden kesilmiş koca bir et parçası getirilip koyulmuş gibi olacağını hissetti.

Saide, bu çiğ, cansız et parçasından tiksindi, iğrendi.

Gövdenin öbür tarafında kalan Hazret'ine, kendisinin söyleyeceği güzel bir kelimeye muhtaç olacak Hazret'ine acıdı. İçinden onu koruyamayacağını düşünerek üzüldü.

“Hayır! Hayatta bu iş olmaz!” dedi.

Bu düşünceler içinde uykuya daldı.

Sabah, kahvaltı yaparken aklına takılan bu düşünceler, Saide'nin içine bir korku saldı.

Akşama doğru mollalar odadan çıkıp Vahit yalnız kalınca “İyi

misin, Hazret?” diyen Saide’nin aklına akşam düşündüğü şeyler geldi.

Saide birden utanır gibi oldu. Hazret’ini şaşkın şaşkın süzmeye başladı.

Vahit Molla’nın “Sen hasta mısın? Neden öyle benzin solmuş?” sorusu, Saide’yi yine o düşünceye yöneltti.

Saide, “Yok Hazret.” diye gülümseyerek cevap verdi. Ancak Ölmez Ustazbike ve gece gördüğü kâbuslar aklına gelince “Karşımda çok kötü niyetli bir kadın vardı, o pek çok kötü şeyler anlatarak uykumu kaçırdı. Hazret, o kadın utanmazın teki... Söyledikleri anlatmakla bitmez.” dedi.

Bu sözler ona dün akşam anlatılanları, dün gece gördüğü kabusları hatırlatınca, Saide sanki kendini kirlenmiş gibi hissetti. O, Hazret’inin bu kirlenmeyi gördüğünü ve bu kirin yaydığı pis kokuyu aldığını hisseder gibi oldu.

Saide, ne yapacağım şaşırıp kaldı.

Hazret’inin “Bir şey mi var?” gibi şüpheli bir sorusu onu daha da korkuttu. Saide, “Yok, yok Hazret! Seni uzun süre görmedim ya!” diyerek konuyu değiştirmek istedi.

Sonra Vahit Molla’yı namaza uğurladı. Onun yavaş yavaş caddeden geçişini seyrederken de beyninde geçen düşüncelerinden bir türlü kurtulamadı.

“Gerçekten de üzerime kumamı getirsem?”

İçinden geçen bu “kuma” sözü bütün düşüncelerini buz gibi etti.

Birden gözleri fal taşı gibi açıldı.

Ne kadar zor ve korkunç bir düşünceyle boğuştuğunu hissetti.

Kuma?

Akrabalardan bir Abıstay’ın kuması vardı. Abıstay’ı sara nöbeti tuttuğunda yemeğine makine yağı katan, yastığının altına ölmüş kedi yavrusu koyan, hazırladığı hamama milek atıp bayılmasına sebep olan kuma gibi mi?

Yok, yok! Hayatta olmaz!

Ama neden bu kadar kötü olsun ki? Hem yaşlı yengemin de kuması vardı. Saide’nin küçükken şalgam yolup döndüğü gün ölen güzel yengesine yaşlı yengesi nasıl da çok ağlamıştı. Cenazeyi kaldırırken “Hakkını helal et. hakkını helal et!” diye acı acı ağlamıştı. Mezar sadakasını anneme kendi getirmiş, çayını da ağlaya ağlaya

içmişti.

Peki, ya bir de böyle biri olursa!

O, üstüne kuma getirilen tanıdığı kadınların durumunu tekrar hatırladı. Onların çektiği cefa ve eziyetleri derin derin düşündü.

Fakat, nedense onların hepsinin kuma ile sürdürdükleri hayatlarının sadece dışarıdan görünen durumlarını değerlendirdi, Kuma ile yaşayanların dışarıdan görünen hayatlarını muhakeme etti. Bu yaşadıkları olumsuzlukları kendi kendine yumuşatmaya çalıştı.

Peki, o Hazret'ine kuma alırsa?

"Kuma" sözü Saide'nin temiz duygularında temizlene temizlene içindeki acılan bir parça olsun dindirmişti. Saide'yi bu "kuma" sözü artık eskisi kadar korkutmuyordu. Onu basit bir sözmüş gibi düşünmeye başladı.

Evet. Hazret'ine kuma getiri verirse?

O kadın... Elbette kadın değil, bir kız...

Peki, o kız, çok güzel elma gibi çocuklar verince; Hazret'in çocuk hasreti bitince çekip gidecek mi?

Bunlan aklından geçirirken birden düşüncelerinin gerçek olduğunu sanarak irkildi. Sadece bu hislerin verdiği irkilme ile de kalmadı. Kendi Hazret'inin Saide'den başka bir kadınla olmasını, sadece ikisinin arasında yaşanan ve yaşanacak aile hayatına üçüncü birinin katılmasını hiç düşünmedi. Hatta düşünmek bile istemedi.

Bu hayat sadece Saide ile ikisininindi. Başkasının değil.

Çocukları yokken bir kadın onlara çocuk verecek. O çocuk bilmiyorum neden doğacak? Neden olursa olsun doğacak işte... Fakat o çocuk, Hazret'in çocuğu olacak...

Düşüncelerini daha da ileriye götüremedi mi yoksa burada durdu mu bilinmez. Fakat bu beyninde biriktirdiği düşünceler büyüdü de büyüdü, iyice netleşti. Bu düşünceler, "Hazret'i evlendirmek gerek" denen fikre bürünüp köklendi, filizlendi, yapraklanıp yeşerdi. Saide, çaresiz hastalığına yıllarca derman arayıp sonunda bulmuş biri gibi birden rahatladı ve içine huzur doldu.

Bu işi hızlı bir şekilde halletmek için Hazret'ine de düşündüklerini söylemek istedi. İçinden de bu durumu kabul edebilecek kızları aramaya başladı.

Kuma için kendi köylerinde eğitimini verdiği, orta halli bir köylünün kızına bakmaya gittiğini gözünde canlandırdı.

Saide, kendi eşine kendi dünürü olarak gittiğini düşünerek Zülfiye Abıstay'ın kendine nasıl davranacağını hayal etti. Zülfiye Abıstay semaverî hazırlayıp çay içerlerken Saide, "Ben, şey, Zülfiye Abıstay, Âlime'yi çok iyi bir yere istemeye geldim. Çok zengin, mevki sahibi, kendisi de çok iyi bir insan fakat küçük bir mesele var. Kuma olarak." dediğini düşündü.

Zülfiye Abıstay ise "Kime?" diye soracak, Saide de büyük bir cesaretle "Kendi Hazret'ime!" diyecekti.

Zülfiye Abıstay bu duruma şaşırarak ve "Yoksa Abıstay aklını mı kaçırdı?" diyerek ondan şüphelenmeye başlayacaktı. Odada bulunan Âlime de hızlı bir şekilde çulpıllarını şangırdatarak çıkıp gidecekti. Fakat yine de Saide geri adım atmayacaktı.

Saide 'Hazret çok iyi bir insan, hem zengin de'" diye ısrar edecekti.

Aradan bir süre geçtikten sonra Zülfiye. "Abıstay, sen kendine kuma mı getirmek istiyorsun? Peki ben. Abıstay, sende okuyan kızımı sana nasıl kuma olarak vereyim?" diyecek; Saide ise gülere gülere konuşmasına devam edecekti.

Aradan zaman geçecek, kızı vermeye razı olacaklar; düğün de yapılacak, nikâh da kıyılacaktı. Sonra güvey almaya geleceklerdi.

Güvey almaya mı?

Hazret güvey olarak gidecek!

Hazret, Saide'nin Hazret'i güvey mi olacak!

Önceki yıl Saide'yle evlenen Hazret mi? O. güvey olduğunda Saide'nin yanında yattığı gibi Âlime'nin yanında mı yatacak?

Saide'nin gözlerinin önüne bütün gençliği ve Hazret'yle birlikte geçirdiği güzel günler geldi. Bu hatıralar, Saide'yi geride kalan mutluluğunun içine tekrar atıverdi.

Saide, o günlerin tadını yeniden almış, o günleri yeniden yaşamış gibi oldu. Hazret'inin ona karşı bütün tavırlarını, tatlı tatlı gülümsemelerini görür gibi oldu. Onun tararından sevmeyi ve sevilmeyi sanki o anda yeniden yaşıyormuş gibi hissetti.

Bütün bu yaşanmışlıklar şimdi Saide'den alınıp Âl ime'ye mi gidecek?

Hazret, onun Hazret'i, paylaştıkları o güzel .saatleri, duyduğu o güzel sözleri, şimdi Âlime'ye mi verecek?

Onun içinde Âlime'ye karşı sonsuz bir düşmanlık doğdu.

Saide, Ustazbike'sinin üstüne kuma olarak gelecek bu küçük, kendince edepsiz ve yüz­süz kızı azarlayıp parçalamak istedi.

Saide, Hazret'ini, biricik Hazret'ini elinden aldığı için, onu kendinden çaldığı için, bu kızın canını yakmak istedi.

Hazret'inin, Âlime'ye, yoksul köylü kızı Âlime'ye edeceği iltifatlardan, söyleyeceği güzel sözlerden mahcup oldu. Bu durumdan yer yarıl­sa yerin içine girecek kadar aşağılanacağını hissetti.

Kendisinin bu şekilde aşağılanmasından, Hazret'i tarafından küçük düşürülmesinden sanki yandı, kül oldu.

Boğazı düğümlendi.

Gözlerinden yaşlar boşaldı. Gözyaşları nehir gibi akmaya başladı. Aşağılanan yüreğinin kaynaması gözlerinden yaş olarak boşaldı.

Hıçkıra hıçkıra ağladıktan sonra kendine gelen Saide, “Yok, yok hayatta olmaz... Hazret benim. Hazret benim! Vermem, veremem!” diye tekrar hıçkıra hıçkıra ağlamaya başladı.

Fakat Hazret'ini kaybetme fikri, ne kadar acı olsa da Saide'nin yüreğinde büyüdü. Onun zehrinin acısı Saide'nin yüreğine battıkça battı.

İçindeki çocuk sevgisi, Hazret'ini mutlu etme isteği, yüreğine batan kuma acısından daha üstün çıktı. O, yavaş yavaş bu fikre alışmaya başladı. Akli, “Hazret'i evlendirme” kararını kalbine de benimsetmeye çalıştı.

Bu işte ona destek olacak kitaba, Kur'an'a başladı. O yine namaza, niyaza yöneldi.

Eski kitaplardan evliya ve peygamber hanımları ve kızlarının hayatlarını okuyup ruhunun gidasını aldı.

Eyüp peygamberin hanımı, on sekiz yıl boyunca hasta eşinin yaralarını temizlemiştir. Evde eşine yedirecek bir şeyler bulamayınca güzel beliklerini satmış ve eve yiyecek almıştır.

Evliyalardan birinin hanımı, kocasının yazısı bitmeden yazı masasındaki mum bitince kocası yazısını bitirsin diye belliğini keserek yağa batırıp fitil yapıp mum gibi yanmasını sağlamıştır.

Hz. Hatice öldüğü zaman Hz. Resul, Hz. Hatice'ye (r.a) “Hatice, sen oraya göçünce senin kıyamette kuman olacak. Firavun'un kızı Asiye ile Meryem'i göreceksin. Onlara benden selam söyle!” demiştir.

Hiz. Fatma, ‘‘Baba, neden annem ölmeden önce onun kalbini kurdun?’’ diye sorunca Peygamberimiz ‘‘Kızım, annenin amel defterindeki yaptığı bütün iyiliklere baktım. Fakat, kumasına sabretti diye bir madde bulamayınca bu sayfayı doldurmak için söyledim.’’ demiş

‘‘Benim başka bir sevabım da olmasa amel defterimin bu sayfası dolarsa ben de Hiz. Hatice’nin bayrağı altında dirilirim!’’

Kumaya sabır...

Günler geçti aylar geçti

Saide, gönlünü bu zor duruma alıştırmaya başladı. Zamanla kumanın vereceğı acı yüreğinde azalmadı ancak, Saide’nin bu acıya dayanma gücü arttı.

O, bu durumu iyice kabullendi. Sonunda, kendinde bu fedak rlığı yapacak gücü bulunca meseleyi Hazret’ine anlattı.

Hazret, acele acele cuma namazına gitmeye hazırlanıyordu. Saide, kaftanını uzatırken ‘‘Hazret, bir çocuğumuz olsaydı, cuma namazı dönüşünde seni karşılırdı. O büyüyünce seninle birlikte camiye giderdiniz. Birlikte d nerdiniz. Yoksa Hazret, seni evlendirsek mi?’’ dedi.

Bu söz Hazret’e o kadar yabancı geldi ki onun manası Hazret’in düşündüğünden çok farklıydı. Bu söz ona yabancı dilde söylenmiş bir söz gibi geldi. Onun manasını da anlayamadı. Bu söz hakkında hiçbir Şey düşünemedi.

Hızlı hızlı camiye yöneldi.

Fakat Saide’nin söylediklerini ‘‘lâfzı mur d’’²² sansa da bir türlü aklındım çıkmadı.

Hazret, ‘‘Et-Tchıyy l ’l-inescit’’ namazım²³ kılarken bir anı, bu sözlerin manasını anlar gibi oldu. Hutbeye çıkınca, bu sözlerin manasını düşünürken hutbesini de yanlış okudu.

Az kalsın farzında da ‘‘Fatiha’’ suresinden sonra r k a gidecekti.

Fakat evine döndüğünde Saide ile bu konuyu açıkça konuşup bu fikri başından atmak istedi.

* * *

Vahit Hazret, cuma namazından sonra Hayrullah Ağa’nın annesinin ziyaretine gitti. Orada ‘‘Sure-i Mülk’’  okuyup eve döndüğünde Saide Ustazbike’yi eskisi gibi semaveri hazırlamış, onu

bekler hâlde buldu. Saide'nin ilk sözü "İyi misin Hazret?" oldu.

Fakat Vahit Hazret ömründe ilk defa, on yıllık birlikteliklerinde kaşlarını çatıp Saide'nin yüzüne bakmadan mırıldanarak cevap verdi.

Kendi bile kendi sesinin doğal olmadığını, yabancı bir ses gibi olduğunu fark ederek şaşkın bir biçimde "Ne oluyor?" diye irkildi.

Bu durumun sebebini anlamak için etrafa şöyle bir bakındı. Gözleri, çay demleyen Saide'ye ilişti. Bir şey yok... Aynı eski semaver, eskisi gibi hoş bir çay kokusu, aynı âletler...

Hepsi eski... Saide de eski Saide... Fakat... Sanki onun gözlerine belli belirsiz bir şeyler sürülmüş gibi.

Evet sürülmüş!

Derdin, kederin sürmesi çekilmiş...

Alnında da yeni bir çizgi var...

Yeni...

Vahit, Saide'nin alnında oluşan bu çizgiyi daha önceden hiç görmemişti... Bu çizgi, hüznülü gözlerinin üzerindeki çizgi, Saide'nin rengine kelimelerle anlatılmayacak bir başkalık katıyordu.

Bu çizgi, sanki Saide'nin yüzüne bir kararlılık, bir fikir üzerinde durma, kendi sözünden caymama rengi katıyordu.

Evet, onun yüzünü aldığı karardan dönmeme düşüncesi sarmıştı.

Bu önceden yoktu ya!

Yoksa Vahit mi görememişti?

Saide'ye belirsiz bir sebeple öfkelendiği için mi? Yoksa başka bir sebepten dolayı keyfinin kaçtığından mı? Çayın da artık eskisi gibi tadı yoktu, Saide, anlaşılmayan sorular sorarak konuşmayı uzatmak istedi. Ama söz bir türlü yerine gelmedi, bağlanamadı ve uzamadı.

Hazret, çayını her zamankinden daha az içip raftan kalın bir kitap aldı. Akimdeki konuyu aydınlatacak hikâyeler aradı. Köyün aşığı ucundaki Kasım'm çocuklarının babalarından kalan inal paylaşımının nasıl yapılması gerektiğini, bu konunun eskiden nasıl halledildiğini anlatan rivayetleri okumaya başladı,

Daha önceden bildiği Arapça metinleri okudu. Fakat bu okudukları aklına bir türlü yatmadı. Kitap açık bir şekilde Kasım Sâfi'nin oğlunun mirastan pay alamayacağını açıklasa da o,

asabelerin²⁴ hükmünden geçip benü'l-illetler²⁵ bcnü'l- â'yânlara²⁶, zevü'l-Haınlara²⁷ kadar geldi.

Bunlarda ne aradığını kendi de anlayamadı.

İçinde, onu huzursuz eden bilinmeyen bir şeyi, on İki yıl boyunca bir kere olsun görmediği, hissetmediği bilinmeyen bir şeyi hissetti. Bu beklenmedik bilinmeyen şeyden kurtulmak için sebeplerini aramaya başladı

O, Saide ile göz göze geldi. Saide'nin gözleri, ona çok derin, dipsiz bir kuyu gibi göründü.

Vahit, bilinmeyen şeyin, huzur dolu gönlüne yabancı ve düşmanca bir fikir veren şeyin, Saide'nin gözlen olduğunu fark etti.

Saide. Vahit'in içinden geçenleri anlamış gibi o derin ve dipsiz bir kuyu gibi görünen gözleriyle Hazret'inin yüreğine batan oku, bu zehirli oku görmüş gibi tatlı tatlı tebessüm ederek "Hazret, bilmiyorum neden keyfin yok." dedi. Vahit Hazret, kızgın bir sesle "Boş şeyler konuşma!" diye cevap verdi. Fakat, kendisi de ses tonunun kabalığında ve sanki onu azarlıyormuş gibi cevap vermesinden utandı.

Saide, tebessüm ederek ve gözlerine belirsiz bir güç katarak "Hazret, ben boş yere konuşmuyorum. Biz birlikte oturduk, birlikte yaşadık. Ben senden kötü bir söz, kırıcı bir hareket görmedim. On iki yıldır birlikte yaşıyoruz. Elhamdülillah, hayatımız huzur içinde. Malımız mülkümüz var. Bunları sen de biliyorsun. Fakat Hazret, bunların sahibi kim olacak? Bunlar kime gerekli? Hazret,' ben bu harman dolusu ekinlerimizin, avlu dolusu inal ve davarımızın gereğini bilemiyorum. Ben onlarla ne yapayım? Bu kocaman ev, bu evdeki eşyalar bana sahipsizmiş gibi görünüyor. Biz onlara sahip bulamadık. Hazret, ben sana çocuk veremedim." diyerek uzun uzun Hazret'e baktı.

Hazret, "Saide bunları konuşmaya cesareti nereden buldu? Yoksa aklını mı yitirdi?" diye düşünürken Saide, "Hazret, burada ben suçluyum. Senin hayatını renklendirip süsleyemedim. Ben senin hayatına hüznü kattım. Seni bir çocuk sevgisinden yoksun bıraktım. Hazret, öldüğünde duacın olmayacak dununa ben düşürdüm. Babadan babaya kalan mihrabı ben sahipsiz bıraktım."

Vahit'in damarları şişmeye, sınırları gerilmeye başladı. Ancak Saide'nin ses tonunda bir kararlılık olduğundan onun sözünü kesmeye cesaret edemedi.

Saide, ‘‘Hazret, sen daha gcl kuvvetlisin. Allah’tan ümidini kesme. Bu eve, bu zenginliklere sahip, cami ve medreseye hoca, kendine de bana da arkamızdan bir duacı bırakma ümidi henüz bitmedi. Hazret, seni evlendirmemiz gerek!’’.

O, yine gözleriyle derin derin Hazret’ini süzdü.

“Peygamberler de, evliyalarda ikinci kez evlenmiş. Bu yüzden Hazret, beni evlendirmeye karar verdim. Senin için dünür gideceğim. Kızı da buldum. Terbiyeli, okumuş ve güzel biri. Fahri Ağa'nın kızı Âlime. Hazret, bana izin ver Zülfıye Abıstay'a dünür gideyim...”

Saide'nin sözünü bitirmesini beklemeden Vahit Hazret fırlayarak oturduğu yerden kalktı. Dizinin üstünde duran kitap yere düştü. Kızgın bir sesle “Sus, deli, aptal... Yoksa ağzımı kırarım!” dedi.

Hayatında ilk defa Saide'ye söylediği bu sözler ağzından o kadar sert çıktı ki kendi sesinden kendisi bile korktu.

Gözlerinde dolaşan kızgın kıvılcımlarla Saide'yi yakmak istercesine onu baştan ayağa süzdü

Saide, Vahit'in bakışına kirpiklerinden cesaret saçan nurlu gözleriyle tebessüm ederek karşılık verdi.

Vahit, onun gözlerinin derin bir sevgi ve şefkat saçtığını görünce, buna çok sinirlendiğini fark edip kapıyı çok sert bir biçimde çarparak odadan çıktı.

Bu durumdan sonra Saide, sanki söylediklerini unutmuş gibi, bu fikre bir daha dönmedi.

Fakat, Hazret'in en mülayim okluğu zamanlarda “Çocuksuz hayat, hayat değil. Çocuk sahibi olmak için kuma getirmekten başka çare yok.” diyerek fikrini Hazret'in aklına da sokmaya başladı.

Saide, Hazret'teki çocuk sevgisini artırmak için köyün bütün güzel çocuklarını tek tek alıp eve getirmeye ve onun yanında sevmeye başladı. Sevdiği ve birlikte oynadığı çocukları bir bir Hazret'e anlatarak, onun içinde çocuğun bir eve ne kadar güzellik ve mutluluk kattığını, güzel boyalarla çizilmiş bir tablo gibi göstermeye çalıştı.

Saide, anlattıkları ile Hazret'i ikna edemeyince, onun dikkatini evlenmek için uygun olan kadınlara ve kızlara çekmeye karar verdi.

Köyde yaşayan bir molla ailesi olarak bu düşündüklerini gerçekleştirmenin zorluğundan ve Hazret'in

aklında “Bana Saide’den başka hanım yok” gibi bir fikir olduğundan, Saide büyük bir ustalıklarla bu fikirle savaşıma karar verdi. Hazret evdeyken köyün güzel kızlarını herhangi bir iş bahanesiyle eve oturmaya çağırırdı. Çeşitli bahanelerle Hazret’ine, onların güzel yönlerini gösterdi.

Bir gün Saide, büyüyüp serpilmiş Feride’yi “Kızım, git Hazret evde yokken döşemeleri süpürüver.” diye Hazret’in bulunduğu odaya gönderdi.

Başka bir gün odada nakış işleyen Âlime’yi Hazret’e göstermek için “Hazret’im, odadan ibriğini kendin al, ineğim böğürüp duruyor.” diye onu Âlime’nin bulunduğu odaya gönderdi.

Bir seferinde ise Hazret’in evde olduğunu bilmezden gelerek, kitap okuyan Hazret’in odasına üç dört kızı birden yolladı.

Yine böyle bir gün bilmezden gelerek Hazret’e kızların “Muhammediye” okumalarını dinlettirdi.

Hazret’e, kızlardan birinin kopuz çaldığını, diğerinin dans etliğini gösterdi.

Fakat, kızları göstermeler, kasıtlı yapılmış tesadüfler ne Hazret’in gönlünde bir vesvese doğurdu, ne de aile hayatının değişimiyle ilgili bir düşünceyi aklına getirdi.

O, hâlâ önceki itikadıyla “Bana Saide’den başka hanım yok.” fikrini sürdürerek yaşamaya devam etti.

* * *

Bir gün Hazret cenaze töreninden üşütmüş bir halde döndü. İkinci gün vakit namazlarına gidemedi. Üçüncü gün cuma namazına da gidemedi.

Dördüncü ve beşinci günlerde Hazret yataktan bile kalkamadı. Altıncı ve yedinci günlerin birinde Hazret kayınbabasını çağırtdı. Komşu köyden birkaç mollayı getirtirerek vasiyetini yazmalarını istedi. Fidyesini belirledi. Borçları çıkarsa ödenmesi gereken miktarı söyledi. Medresede okuduğu günlerde yumurtalarını çaldığı Şehmi Ağa’nın çocuklarından rızalık almalarını söyledi. Haccına altı yüz lira para ayırdı.

Kendisinden kalacak olan evini barkını, tarlasını, bağ bahçesini, mal ve davarını, yani bütün mal varlığını Saide’ye bıraktı.

Fakat Saide, “Hazret, ben sensiz nasıl yaşayacağım! Ben bu malı mülkü sensiz ne yapacağım? Hazret’im... Beni bırakma!” diye yalvarmaya başladı.

Vahit Hazret, gönlünden başka bir varis antsa da Saide’den başka kimseyi bulamadı.

Mahallenin yaşlıları onunla görüşmeye geldiler.

Yaşlıların, Hazret’in yanına girer girmez gözleri yaşardı. Hazret, ağırlaşmış bir ses tonuyla “Cemaat! Size karşı günahım çok. İmamlık vazifemi yerine getiremedim. Bana Allahü-teâlâ yanında engel olmayınız. Beni bağışlayın... Mahalle halkı bana hakkımı helal etsin!” deyince, yaşlılar büsbütün gözyaşlarını tutamadılar.

İçlerinden biri “Hazret! Köyümüzü aydınlattın, camimize, medresemize nur getirdin. Şimdi bizi bırakıp gidiyorsun. Mihrabını kime bırakacaksın?” dedi.

Bu söylenen cümle, Vahit Hazret’in zaten ağrıyan başını daha karışık bir hâle getirdi..

“Mihrabını kime bırakacaksın?”

Bu mihrapta tam yit on bir yıl boyunca aynı neslin çocukları imam olarak yetiştiler.

Şimdi bu nesil yok oluyor!

Vahit, mihraba sahip olacak bir imam bırakmıyor... Vahit’in çocuğu yok...

Vahit’in kitaplarını, kenarları haşiyelerle süslü kitaplarını bırakacağı dededen babaya, babadan oğula kalması gereken kitaplarını bırakacağı varis bir oğlu yok...

Vahit’in “Annenin sözünü dinle, annene itaat et!” diye vasiyet edeceği bir çocuğu yok...

Yok...

Hiç olmazsa evlatlık aldıkları çocuklardan biri dursaydı!

Galiba Saide o gün haklıydı.

Vahit, bütün gücünü toplayarak zayıflıktan çökmüş gözleriyle Saide’ye baktı. Onun gözleri, sanki “Beni kime bırakacaksın?” diye soruyordu.

İçinde, ömründe hiç hissetmediği kadar güçlü bir istekle Saide’ye karşı bir sorumluluk duydu.

“Bu kadın, bütün hayatını, varlığını bana verdi. Benim hayatımı cennete çevirdi... Şimdi ben ölüyorum. Ona ne bırakacağım? Onu kime bırakacağım?”

Zamanında Saide’nin sözünü dinleseydim şimdi bir oğlumuz olurdu.

Bu oğlan, yedi kuşaktır süren mihrabın sahibi olurdu.”

Vahit, bu düşünceler içinde gözlerini açtı. Saide’nin kaygılı, hüznü dolu bakışları çocuk meselesini tekrar gündeme getirdi.

Sanki bir şeyler oldu... Vahit’in içinde kendi oğlunu görme isteği uyandı. Gönlünde, oğlunu yattığı

döşegin yanında görme arzusu uyandı.

Bu duygu, bütün dünyasını kapladı... Bütün meseleleri unutturdu... Bütün insanların, bütün akrabalarının önüne geçti.

Vahit, bütün gücünü, kuvvetini toplayarak kendi oğlunu “bulmak için” gözlerini açtı.

Saide'nin derin gözlerinde, ağlamaktan kızaran göz kapaklarının arasında, gizli bir sisle örtülmüş ve hüznü dolu gözlerinde oğlunun kimin yanında olduğunu gördü.

O anda gözlerinin önünde çocuğu kucaklayan Âlime canlandı.

Vahit, sayıklamaya başladı. Daha doğmamış oğlu, Saide ve Âlime ile ilgili şeyler sayıklamaya başladı.

* * *

Uzun süren bu hastalıktan iyileşme sürecinde Hazret'in düşünmek için vakti çok oldu. O, uzun süren bu

düşüncelerden bir sonuç çıkardı mı? Yoksa bu ağır hastalık Hazret'in aklında eski düşüncelerini, eski duygularını yıkarak onların yerine yeni fikirler, yeni duygular mı kattı? Yoksa başka bir sebepten mi bilinmez, onlar Saide ile bu konuda anlaştilar.

Onlar, bu anlaşmayı sözle değil, histeriyle göz göze gelerek yaptılar.

Bu işin nasıl olacağını uzun uzun düşünüp konuşmaya gerek duymadan gözleriyle birbirlerine anlattılar.

Bu yüzden de Saide'nin “Hazret, Sefer ayına girmeden bu işi bitirelim mi?” sorusuna Hazret, sanki bu konu daha Önce konuşulmuş gibi “Sen bilirsin, Ustazbike.” dedi.

Vahit, bu sözünü söylerken içinde hiç bir yabancılik hissetmedi. Sözlerinde ise kararlılıktan doğan emredici bir ses tonu yoktu.

Saide, “Peki, Hazret, o zaman ben dünür gideyim mi?” diye sorunca Vahit, sanki kime dünür gideceğini önceden konuşup anlaşmışlar gibi, “Peki, Zülfiye Abıstay İşan'dan²⁸ dönmüş mü?” diye sordu. Saide'den “Evet.” cevabım alınca bu iş bitmiş gibi ikinci bir işe sıra gelmişçesine “Saide, ben pazara gidip geleyim ini?” dedi. Saide. “Gidesin Hazret, gidesin!” diye onun sözünü tasdik etti ve Hazret'e ne alacağını tek tek söyledi.

Akşamleyin bir araya gelip düğün için ne lâzımsa tek tek belirlediler. Düğünle ilgili bütün ayrıntıları konuştular.

Düğünde kime ne hediye verileceğini, insanların toplum içindeki buldukları makamlarına göre bir bir kâğıda yazdılar.

Bunun için gerekli olan parayı da beraber hesap ettiler.

Bu işe her ikisi aynı ölçüde çaba harcadılar ve bu işten keyif aldılar.

Yoksa onlar kendilerinden mi geçtiler? Yoksa biri, güveyi aday olduğunu, ikinci bir hanım alma peşinde koştuğunu; diğeri ise yaşlı bir hanım olduğunu ve kendi üzerine kuma getirmeye çalıştığını unuttular mı?

Onlar bu işleri, oğullarını evlendirmeye çalışan yaşlı bir kan koca gibi sakin; kızlarını kendi istedikleri bir yere gelin verip Abıstay ile Ağa gibi neşeyle yaptılar.

Sanki, bu düğün onlara mutluluktan başka bir şey getirmeyecek, sanki bu düğün onlann on iki yıllık muhabbetlerine, dostluklarına ve sevgilerine bir çizgi çekmeyecekti.

Saide, bu düğün sevinciyle daha pazara gitmeden bütün alınacak hediyeleri tekrar tek tek saydı.

İçindeki düğün sevinciyle Zülfiye Abıstay'a dünür gitti.

Yine içindeki bu sevinçle Hazret'ini güveyliğe hazırladı.

Aynı sevinçle düğün yemekleri hazırlamaya başladı.

Yemeklerin lezzetli olması için elinden gelen mahareti gösterdi.

Nikâh günü gelince aynı sevinçle Hazret'ini hamama götürdü. Güveylik elbisesini kendi elleriyle giydirdi.

Hazret'inin saçını sakalını düzeltti.

Güveyi almaya gelenleri de kendisi yedirdi, içirdi. Hazret, güneş batmadan gidip gelsin diye alelacele abdestini aldırdı.

Saide, her şey hazırlanıp Hazret güveyliğini giydikten sonra “Âyet-el-kürsî” okumaya oturduklarında, sessizce Hazret'in yanında diz çöküp boynunu bükerek ellerini daha yükseğe kaldırarak Allah'ın dergâhına uzattı.

Odada bulunan diğer kadınlar ve başköşede oturmuş güveyi almak için bekleyenler, onun arkasına bir bir diz çöküp oturdular.

Hazret, eski ses tonuyla “Fatiha” suresinden başlayarak Kur'an okurken birden içi doldu ve sesi

boğuk boğuk çıkmaya başladı. Onun bu boğuk boğuk çıkan sesine bir de gözyaşları eklendi. Vahit, zar zor kendini toparlayıp ellerini kaldırarak uzun uzun dua etti. Duanın sonunda ellerini yüzüne götürdüğünde gözlerinden akan iki damla gözyaşını da sildi.

Saide ise soğukkanlılığını kaybetmedi.

Saide, Hazret'in kapiya doğru yöneldiği görünce eskiden olduğu gibi güler bir yüzle "Güle güle Hazret!" diyerek Hazret'ine doğru ellerini uzattı.

Saide, Hazret'in sıcak ellerini avucunda tutarak onun gözlerinin içine baktı. "Allahü-teâlâ hayırlısını versin! Bismillâhir-rahmanir-rahim, buyrun Hazret!" diyerek yolunu açtı.

Hazret, ata bindikten sonra "Hoşça kal Saide." sözüne karşılık, aynı güler yüz ve neşeyle "Güle güle, Hazret, sağ selamete git!" dedi.

Atlar, zillerini şangırdatarak, köyün aşağı ucuna doğru yol aldığı da Saide'nin renginde bir solma, yüzünde bir kaygı ve hüznü görölmedi.

O, güveyi görmeye gelen köyün çocuklarına düğünden bir hatıra olsun diye hediyeler vermeyi de ihmal etmedi.

"Abıstay'ın dununu zor olmalı" diyerek onun acısını paylaşmaya gelen ve gözlü yaşlı köylü kadınlara da tebessüm etmekten başka çaresi yoktu.

O, akşam olunca eskiden olduğu gibi evini yine sildi, süpürdü. Yine eskiden olduğu gibi yatsı olunca yatağını serdi.

Döşğini, yastığını kabarttı, nevresimini serdi, yorganın bir kenarını açtı. Yastığın tüylerini kabartarak Hazret'in yatacağı tarafa doğru ittirdi.

Hazret sanki yatsıdan sonra dönecekmiş gibi bütün bu işleri acele acele yaptı.

Acele acele geceliğini giydi.

Fakat, içindeki bir duygu, o yatağa girmesini engelledi.

O, on iki yıldır ilk defa yatağında bir soğukluk hissetti

İlk defa bu yatakta üveylik kokusu duydu. İlk defa yatağını kendine tamamen yabancı hissetti.

Birden yüreği soğuk bir demirle dağlanmış gibi oldu. Bütün vücudunu zemheri ayazı kapladı.

Vücudunun her tarafı üşüdü. Bu ayazdan canı yandı.

Gönlü kabardı.

Yüreği paramparça oldu.

Saide, artık kendi için yabancı olan bu yatağa yaklaşmadı. Sanki bu ayaz onun her tarafını buz tutturmuş, her tarafım bağlamış gibi yerinden de kımlıdayamadı.

O, yatağın yanındaki seccadeye oturup dua etmek için ellerini kaldırdı. İki gözünden sel gibi akan gözyaşları acıya sabırsızlık olur diye Allah'a yalvarmaya, yakarmaya başladı.

Seccadenin üzerinde uyuklamaya başladı.

Saide, seccadenin üzerinde bir uyuyup bir uyanarak geceyi bu şekilde geçirdi.

* * *

İkinci gün Saide'yi, bir at arabasına bindirip güvey yemeğine gelinin evine götürdüler. Zülfiye Abıstay, Saide'yi eli ayağı titreyerek şaşkın bir vaziyette karşıladı. Buna karşılık Saide, eskisi gibi tebessüm ederek "İyi misin?" dedi.

Zülfiye Abıstay'ın avluda gezinen torununu da kucağına alıp eskisi gibi sevdi.

Fakat Hazret'in gerdeğe girdiği evin kapısına varınca birden uçuruma düşecek bir insan gibi paniğe kapıldı.

Bu eve, bu kapiya karşı içinde bir düşmanlık duygusu oluştu.

Onun ayakları, "Yok, bu eve, benim bahtımı çalan bu eve girmem!" der gibi geri geri gitmeye başladı.

Onun gözleri, "On iki yıllık Hazret'imi, on iki yıldır benim olan Hazret'imi başkasının evinde, başkasının koynunda göreceğim bu eve asla girmem!" der gibi oldu.

Saide, buna rağmen gücünü topladı.

Cesaretini toplayıp "Bismillah" çekerek kapiyu açtı.

Gözlen, sanki o evde olmuş ve olacak her şeyi görmek istermiş gibi birden başköşeye dikildi

O, Alime ile göz göze gelemedi. Çünkü Alime başını eğmiş, yüzünü saklamıştı.

Saide, Hazret'in yüzünü bakışlarıyla okşamak için göz göze gelmesine bile fırsat kalmadan Hazret'! bir titreme, saygıdeğer insanların önünde yaşanabildi bir litreme aldı.

Hazret, doğrudan Saide'ye bakmaya cesaret edemedi Saide, hemen o eski güleç yüzüyle, o eski kadife sesiyle "İyi misin Hazret?" deyince, yavaşça gözlerini kaldırarak Saide'ye doğru baktı.

Saide, üstüne siyah renge yakın bir elbise giymiş, başına da beyaz beneklen olan siyah bir başörtü

bağlamıştı.

Yüzü mum gibi bembeyaz kesilmişti.

Ateş gibi parlayan gözlerinin çukurlan tamamen çökmüş, sanki bir uçuruma benzemişti.

Alnında bu acı ve hüznlerden oluşan çizgiler belirmişti.

Bakışı, padişahlar bakışıydı...

Yürüyüşü, yiğitler yürüyüşüydü...

Saide, içindeki büyük hir değerini kaybindan korkuyormuş gibi sessizce hareket ediyordu.

Saide'nin attığı her adımla bu evde olan insanlar, ev ve evde bulunan her şey, onun gözünde küçülüyordu.

O, yaklaştığı her an sanki daha büyüyor, daha yüceliyordu.

Vahit, birden sıçrayarak yerinden kalktı.

Güneşe bakınca gözlerinin kamaşmasından korkuyormuş gibi utanarak Saide'ye doğru baktı.

Onun padişahlara yakışır büyüklüğüne sığınmak için koşarak yanına gidip önünde diz çökmek istedi.

Bu arada küçüldüğünü hissedip, bunun utancından kızarıp "İyi misin Saide?" diyerek litreye titreye elini uzattı.

Saide'nin buz kesilmiş elini avucuna alınca Vahit'in yüreğine sanki soğuk bir dalga vurmuş gibi içini üşüttü ve onun titremesine sebep oldu.

Saide, Âlime ile görüştüğünde de tebessümünü yüzünden eksik etmedi.

Hazret, onu kendinden üstün tuttuğunda, ilk defa kendinden bu üstün tutuşunda bile Saide neşesini ve yüzünden tebessümünü eksik etmedi.

O, çay içerlerken Hazret'e iyi davrandığı gibi Âlime'ye karşı da çok yumuşak ve çok şefkatli davrandı.

Çaylar içilip veda zamanı geldiğinde onlara mutluluk ve saadet dileğinde bulunurken bile Saide'nin renginde ve yüzünde hiçbir değişiklik olmadı.

Saide odadan çıktıktan sonra, onun yüzünün son hâli, boyu poşu Hazret'in gözlerinin önünden uzun süre gitmedi. Onun önünde eğdiği başını bir süre kaldıramadı.

Bükülen dizini doğrultamadı.

Kumaya karşı, padişah gibi ulu, melek gibi şefkatli bu kumaya karşı, Âlime'nin içinde de bir düşmanlık, bir kumalık duygusu belirmedi.

Âlime'nin içinde oluşacak düşmanlık, Saide'nin tavırlarında, onun bir çocuğa gösterebileceği şefkati andıran yumuşaklığında eriyip kayboldu.

Âlime'nin kumalığı, Saide'nin büyüklüğüne, yüceliğine ve padişahlara yakışır tavrına çarpıp kayboldu gitti.

Hazret, güvey olarak kız evinde kalması gereken süreyi doldurup Âlime'yi eve götürdüğünde bile Saide'nin büyüklüğünden ve yüceliğinden hiçbir şey eksilmedi.

Âlime, imam karısı olup meclislere gitmeye başladığında ve yapılan bütün işlerde yine son sözü Saide söyledi.

Ama, şaşkırtan da şüpheli ki Âlime anne olup çoluk çocuğa karıştığında bile Saide, Hazret ve Âlime tarafından gerçek bir anne gibi kabul ediliyordu.

Sadece bu değil, çocuklar büyümeye başladıklarında ilk "anne" sözünü de Saide'ye söylediler.

Çocuklar, biraz daha büyüdüklerinde gerçek annelerinin Saide olduğuna inandıkları için Âlime'ye çok uzun zaman anne demediler.

Çocuklar, büyüyüp akılları ermeye başlayınca zorlanarak bile olsa Âlime'ye "anne" deseler de onu her zaman ikinci bir anne olarak gördüler.

Çocuklar çoğaldı.

Ev bark çoluk çocukla doldu

Çocukların terbiyesi ve onların verdiği meşakkatler Hazret'in ve Saide'nin bütün hayatını doldurdu.

Allah'ın bağışladığı her yıl Âlime Abıslay, bir kız çocuğu veya bir oğlan doğurdu. Hazret, çocukların nüfus cüzdanına "Babası Vahit, annesi Âlime" diye yazsa da kendini hâlâ tek hanındı gibi gördü, tek hanındı gibi düşündü ve tek hanındı gibi yaşamaya devam etti.

Âlime, her zaman onun yanında olsa da. Hazret'e ve Saide'ye güzel çocuklar doğursa da her nedense Hazret onu kendine eş ve çocuklarına anne olarak görmedi.

O. bir cariye mi yoksa köle miydi? Yoksa... Ne olduğu belli olmayan biri olarak yaşayıp gitti.

Anlatmalar:

- ¹ Ustazbike: Talar Türklerinde imamların hanımlarına verilen bir unvan. Bunlar aym zamanda köylerde kız çocuklarının dini eğitimlerinden sorumluydular. Rahmetli Saadet Çağatay, bu hikâye üzerine yaptığı çalışmada hikâyenin adım “Üslad Bike” olarak vermiştir.
- ² “Dürretin-Nasihin”: Ona çağda yazılan dinî içerikli bir kitap. Kazan’da 1870-1879 yıllarında yayınlanmıştır.
- ³ Muhammediye: Yazıeioğlu Mehmet’in XV. yüzyılda kaleme aldığı mesnevi.
- ⁴ Abıstay: Talar Türklerinde imamın hanımına ve yaşlı kadınlara karşı kullanılan seslenme sözü. Ustazbike sözü ile aynı anlamda da kullanılır.
- ⁵ Mişer İdil boyu ve Ural bölgesinde yaşayan bir Talar boyu.
- ⁶ Yaka zinciri: Tatar kadınlarının elbisenin yakasına taktıkları bir çeşit süs eşyası.
- ⁷ Hesite: Tatar kadınlarının göğse (aktıkları bir çeşit süs eşyası.
- ⁸ Çulpı: Gümüş, allin vb. gibi madenî paralardan yapılan ve belik şeklinde örülmüş saç uçlarına takılan bir süs.
- ⁹ Bismittâli-i Ellezi: Kur’an’da sık rastlanan âyetlerin başlangıcı.
- ¹⁰ Kaz yolına imecesi: Kazan Tatarlarında kış mevsiminde yenmesi için kışa doğru fazla sayıda kesilen kazların tüyelerinin ortaklaşa yolunması.
- ¹¹ Gönül Dersi: Köyün çocuklarına verilen dini içerikli bir dersin adı.
- ¹² Sumsa: Kızgın yağda pişirilen Tatarlara özgü bir çeşit hamur yemeği.
- ¹³ Abıstay: Tatar Türklerinde imamın hanımına ve yaşlı kadınlara karşı kullanılan seslenme sözü. Ustazbike sözü ile aynı anlamda da kullanılır.
- ¹⁴ Kur’an’ın 67. süresi, Mülk süresi.
- ¹⁵ Kamın alı bölgesine ısıtılmış çömleği koyarak kısırlık tedavisi yapılacağına inanılan bir hurafe.
- ¹⁶ Kreşin: Zorla Hıristiyan dinine geçirilen Tatarlar.
- ¹⁷ Hocalar dağı: Talarislan’ın güneyinde bulunan erenler dağı. İdil Boyu Müslümanları eskiden ve günümüzde oraya gitmenin sevabını. Hacca gitmek kadar büyük görürler
- ¹⁸ Çûr-yâr: Dört halife.
- ¹⁹ Atırşa: Ilr-î şâhi, güzel bir koku.
- ²⁰ Katlama: Hamurdan yapılan bir çeşit çörek.
- ²¹ İddet: Kocasından ayrılan kadının tekrar kocasıyla evlenebilmesi için geçmesi gereken üç aylık süre.
- ²² Lâfzı murad: Manası için değil, lâfzı için söylenmiş söz.
- ²³ “Et-telnyâtü’l-mescit” namazı: Camiyi öven namazın adı
- ²⁴ Asabe: Babadan akrabalar.
- ²⁵ Benü'l-illel: Fakir, yoksul olanlar
- ²⁶ Benü'l-â’yân: Bir memleketin ileri gelenleri.
- ²⁷ Zevü’l-Ham: Ham, Nuh Peygamber’in dört oğlundan bin Ham nesli (zenginler).
- ²⁸ İşan: Türkistan’da ve İdil havzası Türklerinde “solü, keramet , sahihi, velî” anlamlarında, ulemâ ve şeyhlere verilen bir unvan.

Kaynak: AYAZ İSHAKİ HİKÂYELER (Seçmeler)

MUĞLA ÜNİVERSİTESİ YAYINLARI 2009.